

משנה - כלים - עיקר תוי"ט

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#) • [פרק י](#) • [פרק יא](#) • [פרק יב](#) • [פרק יג](#) • [פרק יד](#) • [פרק טו](#) • [פרק טז](#) • [פרק יז](#) • [פרק יח](#) • [פרק יט](#) • [פרק כ](#) • [פרק כא](#) • [פרק כב](#) • [פרק כג](#) • [פרק כד](#) • [פרק כה](#) • [פרק כו](#) • [פרק כז](#) • [פרק כח](#) • [פרק כט](#) • [פרק ל](#)

[פרק א](#)
[פרק ב](#)
[פרק ג](#)
[פרק ד](#)
[פרק ה](#)
[פרק ו](#)
[פרק ז](#)
[פרק ח](#)
[פרק ט](#)
[פרק י](#)
[פרק יא](#)
[פרק יב](#)
[פרק יג](#)
[פרק יד](#)
[פרק טו](#)
[פרק טז](#)
[פרק יז](#)
[פרק יח](#)
[פרק יט](#)
[פרק כ](#)

[פרק כא](#)
[פרק כב](#)
[פרק כג](#)
[פרק כד](#)
[פרק כה](#)
[פרק כו](#)
[פרק כז](#)
[פרק כח](#)
[פרק כט](#)
[פרק ל](#)

א

פרק

פרק א - משנה א

[א] אבות. מְכַלל דְּאִיכָא תּוֹלְדוֹת. וְתוֹלְדוֹתֵיהּ לָאוּ פִּיּוּצָא בְּהוּן, דְּאֵלוּ אָב מְטַמָּא אָדָם וְכֻלִּים וְאֵלוּ תּוֹלְדָה אַכְלִים וּמְשַׁקִּים מְטַמָּא, אָדָם וְכֻלִּים לֹא מְטַמָּא. וְהִינוּ רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי, דְּאִין אָדָם וְכֻלִּים מְקַבְּלִים טַמְּאָה אֵלָא מֵאֵב הַטַּמְּאָה. הַר"שׁ: **[ב]** אָדָם נִפְקָא מִדְּכֻתִּיב בְּפִרְשֵׁת אָמַר (עִיקָרָא כב) אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל שְׂרָץ וְגוֹ'. וְכֻלִּים מִדְּכֻתִּיב בְּפִרְשֵׁת שְׁמִינִי (שם יא) מְכַל כְּלֵי עֵץ אוֹ בְּגָד וְגוֹ'. הַר"שׁ: **[ג]** בְּנִזְיָר דִּף נ"ב. כָּל הַנוֹגֵעַ בְּהֵם, יָכוֹל בְּכֻלָּן תִּלְמוּד לִזְמַר מֵהוּן, יָכוֹל מְקַצְתָּן תִּלְמוּד לִזְמַר בְּהֵם, הָא כִּיְצַד, עַד שְׂיִגַע בְּמְקַצְתָּן שֶׁהוּא כְּכֻלָּן, שְׁעָרוּ חֲכָמִים בְּכַעֲדָשָׁה (שֶׁהוּא כְּכֻלָּו) שְׁכָן חֲמֵט כּוֹי: **[ד]** וְשִׁכְבַּת זָרַע. דְּמְטַמָּא אָדָם נִפְקָא לֵן בְּגִמְרָא דְנִדְהָ דִּף מ"ג מִדְּכֻתִּיב אוֹ אִישׁ, לְרַבּוֹת אֵת הַנוֹגֵעַ. וְכֻלִּים כְּתִיב בְּהִדְיָא בְּפִרְשֵׁת זֹאת תִּהְיֶה, וְכָל בְּגָד וְכָל עוֹר אֲשֶׁר יִהְיֶה עָלָיו שִׁכְבַּת זָרַע. וּשְׂאָר פְּלִים יִלְפִינָן מִגְזָרָה שְׁוֹה דְּבָגָד וְעוֹר, מִדְּאִתְקַשׁ לְמַת וּלְשֶׁרָץ. כְּדִאִיתָא בְּשִׁבְתָּ דִּף ס"ד. הַר"שׁ: **[ה]** כְּלוּמַר אֵף עַל גַּב דְּפִרְשׁ בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ד' דְּנִדְהָ דְרַבְּנָן עֲשָׂאוּם כְּזָבִים לְכָל דְּבִרְיָהֶם, אֶפְלוּ הֵכִי קָרְיוּ טְהוֹר, דְּעֵבוֹד בֵּיהּ רַבְּנָן הִפְרָא כִּי הִיכִי דְלֹא לְשֶׁרָץ עָלֶיהָ תִּירוּמָה

וְקִדְשִׁים: (ו) הַלְכָתָא הוּא, וְאַסְמְכוּהוּ אַקְרָא בְּנִדְהָ דְף ל"ב: (ז) דְּמִנְגִיעָה דְּשָׂרְץ נִפְקָא לָן נְגִיעָה דְּשִׁכְבַת זָרַע, מֵאוּ אִישׁ אֲשֶׁר יִגַע וְגו'. רש"י: (ח) אֲבָל בַּר קִימָא אֲפֵלוּ שֶׁל יוֹם אֶחָד מְטַמָּא בְּטַמָּא מֵת. כְּדַתְנֵן בְּפֶרֶק ה' דְּנִדְהָ מְשֻׁנָּה ג': (ט) בְּסַפְרֵי. וְאִי אֲפִשֶׁר לֹוֹמֵר שְׁבָא הַפְּתוּב לְחֵלֶק בֵּין מְזָה וְלֹא נֹוֹגַע לְמְזָה נֹוֹגַע, דְּקַל וְחֹמֵר דְּמְזָה נֹוֹגַע מְטַמָּא בְּגָדִים, כְּדֵאִיתָא הֵתִם. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (י) בְּמַנְעָה. הוּא שְׁיִתְחַבֵּר בְּדָבָר אֲשֶׁר יְטַמָּא אוֹתוֹ בְּלֹא אֲמַצְעֵי כּו', וְאִין הֶבְדֵּל בֵּין שְׁנַנְעָה בְּזָה הַדְּבָר הַטַּמָּא בְּיָדוֹ אוּ בְּרַגְלוֹ אוּ בְּאִיזָה חֵלֶק מְעוֹר גּוּפוֹ, וְכֵן אֵלוּ נֹוֹגַע בְּלִשׁוֹנוֹ טַמְאָהוּ. אוּלָם אִם לְקַח כְּעַדְשָׁה מִן הַשָּׂרְץ וְהַשְּׁלִיז בְּגֵרוֹן הָאָדָם וּבְלַע אוֹתוֹ, הִנֵּה לֹא יְטַמָּא, לְפִי שְׁלֹא יִקְרָא מַנְעָה אִם לֹא שְׁיִנְעָה בְּאַבְרִיו הַנְּגִלִים. הַרְמַב"ם:

פּרָק א - מִשְׁנָה ב

(יא) כְּדֵי כּו'. וְלַחֲטָאת מִיָּהָא טָהוֹר הַנוּשָׂא. דְּאִי לֹא תִימָא הֵכִי הַנוּשָׂא צְלוּחִית שֶׁל מִי חֲטָאת נְטַמָּא, וְיַחְזֹר וְיִטַמָּא אֶת הַצְּלוּחִית וְתַחֲזֹר הַצְּלוּחִית וְתִטַמָּא אֶת הַמִּים. וּמְצִינוּ כָּל הָעוֹסְקִים בְּפֶרֶה דְּמְטַמָּאִים בְּגָדִים וְהַפְּרָה טָהוֹרָה. הַר"ש: (יב) מְמַעַט לָהֶן בְּתוֹרַת כְּהֻנִים מְקָרָא כּו'. הַר"ש. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (יג) דְּגַבֵּי זָב יְלַפִּינֵן הֵכִי כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת הַר"ב בְּרִישׁ פֶּרֶק ה' דְּזָבִים, וּמִנְהָ לְכָל שְׂאֵר מְטַמָּאִים בְּמִשָּׂא: (יד) וְהַרְמַב"ם בְּחַבּוּרָו כְּתַב, כִּינֹן שְׁהֵינִיד אֶת הַטַּמְאָה שְׁבִקְצָה הַשְּׁנִי, טַמָּא מְשׁוּם נוּשָׂא. וְאִין צָרִיד לֹוֹמֵר אִם מְשֻׁד כּו' עַד שְׁהַגְבִּיָה הַטַּמְאָה אוּ שְׁגַרְרָה עַל הָאֲרָץ שְׁזָה נוּשָׂא וְדֵאִי. וְאִם גַּם דַּעַת הַר"ב כֵּן אִם כֵּן לְפִי מָה שְׁכַתְּבַת בְּזָבִים דְּאִין מִשָּׂא בְּלֹא הַזָּזָה, לֹא מְשַׁכַּחַת לְמִשָּׂא בְּלֹא הַסֵּט, אֲבָל הַסֵּט בְּלֹא מִשָּׂא מְשַׁכַּחַת לִיה, וְאֲפֵלוּ הֵכִי טַמָּא מְשׁוּם נוּשָׂא, וּמִיָּהוּ לֹא לְכָל הַמְטַמָּאִים בְּמִשָּׂא צָרִיד שְׁיִסִּיט כְּמוֹ שְׂאִיתָא בְּזָבִים פֶּרֶק ה' מְשֻׁנָּה ו': (טו) תִּימָה דְּהַפְּתוּב הִזָּה לֹא נֶאֱמַר אֲלָא עַל הַנוּגַע בְּטַמָּא מֵת כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת הַר"ב בְּעֶצְמוֹ בְּרִישׁ אֶהֱלוֹת. וְלְכַד הַרְמַב"ם וְהַר"ש לֹא הִבִּיאוּ שׁוּם מְקָרָא לְנוּגַע בְּמִי הַנְּדָה, וּמְשַׁמַּע דְּמִדִּין נְבִלָה נִפְקָא לָן. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב:

פּרָק א - מִשְׁנָה ג

(טז) מְשַׁכָּב. וְהַר"ב נִקֵּט בְּלִשְׁנִיָּה מְשַׁכָּב וּמוּשָׁב, וְכֵן בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׁשַׁנְיָנוּ מְשַׁכָּב וְנִקֵּט מְשַׁכָּב וּמוּשָׁב. וְלֹא קִשְׂיָא כּו', שְׁדִין הַמְשַׁכָּב וְהַמוּשָׁב אֶחָד. אֲמַנְסִים תַּתְּחַלֵּף בְּתַמוּנָה וּבְשַׁעוֹר. לְפִי שְׁיִשׁ מִי שְׁיִכְשֶׁר לְמְשַׁכָּב וְיִשׁ מִי

שִׁיכָשֶׁר לְמוֹשֵׁב לְבַד לֹא לְמִשְׁכָּב. וּלְשׁוֹן סִפְרָא, מִשְׁכָּב שֶׁהוּא מֵיחַד לְשִׁכְיָבָה
 וּמוֹשֵׁב שֶׁהוּא מֵיחַד לִישִׁיבָה. הֶרְמֵבִים: **[יז]** בְּפֶרֶק ד' דְּזָבִים מִשְׁנָה ו'.
 וּמִשׁוּם לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם לְתַלְמִידוֹ בְּלִשׁוֹן קֶצֶרָה לֹא הָאֲרִיךְ הַתְּנָא לְמַתְנִי
 עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן לְטַמְא אַכְלִין וּמִשְׁקִין: **[יח]** וּתְמַהֲנִי, דְּבַמְשָׁנָה ב' פֶּרֶק
 ה' דְּנִדָּה מִפְּרִשׁ דְּזוֹב אֵינוּ מְטַמְא בְּכָל שֶׁהוּא אֶלָּא לְרוּאָה, וּכְמוֹ שֶׁפִּרְשׁוּ
 בְּשִׁכְבַת זָרַע לְבַעַל קָרִי בְּרִישׁ פֶּרֶקִין כּו'. אֲבָל לְדַעַת הֶרְ"שׁ דְּבוּעֵל נִדָּה אֵינוּ
 מְטַמְא בְּמַגַּע וּבַמִּשָּׂא לְטַמְא בְּגָדִים אֲתִי שְׁפִיר כְּפִשׁוּטוֹ, לְמַעְלָה מִהוֹן זוֹב
 כּו' שֶׁמְטַמְא בְּמַגַּע וּבַמִּשָּׂא לְטַמְא בְּגָדִים, וְכַדְמִסִּיק הֶרְ"ב. וְאִף עַל גַּב
 דְּהַשְׁתָּא נִמְצָא בּוּעֵל נִדָּה קַל מִנְבֵּלָה, דְּהַנּוֹשָׂא נְבֵלָה מְטַמְא בְּגָדִים, אֶפְלוּ
 הֲכִי קַתְנִי שְׁפִיר לְמַעְלָה מִהוֹן אִף עַל פִּי שֶׁהָרֵאשׁוֹן נְמִי חֲמוּר מִמֶּנּוּ, כִּיּוֹן
 דְּבִדְבָר זֶה מִיְהוּ לְמַעְלָה מִשְׁלִפְנֵיו, וּכְמוֹ שֶׁכְּתִב גַּם כֵּן הֶרְ"ב בְּמִשְׁנָה דְּלִקְמֹן,
 וְעִין עוֹד בְּסִמּוּד. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יט]** זֹבּוּ כּו' וְדָם הַנִּדָּה. כְּלֵהוּ
 נִפְקָא לְהוּ בְּנִדָּה דְּף נִ"ה מִקְרָאִי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כ]** מֶרְכָּב. לֹא
 אֲתִי לְמִימַר שֶׁיְהִי חֲמוּר מִן הָעֲלִיּוֹן לְכָל דְּבָר, דְּהָא זֹבּוּ שֶׁל זָב וְחֲבָרִיו
 מְטַמְאִין אָדָם בְּמַגַּע לְטַמְא בְּגָדִים, וְאֵלוּ מֶרְכָּב לֹא מְטַמְא אָדָם, כְּדִקְתַּנִּי
 סִיפָא לְמַעְלָה מִן הַמֶּרְכָּב מִשְׁכָּב. שְׁשׂוּה מַגְעוֹ לְמִשְׁאֵו. וּתְנִן נְמִי לְקַמֵּן בְּפֶרֶק
 כ"ג מִשְׁנָה ג' מַה בֵּין מֶרְכָּב לְמוֹשֵׁב, מֶרְכָּב חֲלַק מַגְעוֹ מִמִּשְׁאֵו. הֶרְ"שׁ: **[כא]**
 הֶרְ"שׁ. וְזֶה לְשׁוֹן רִשְׁ"י, תַּפּוּס דְּאֶכְפֵּי אֲרַצוּיָן בְּלַע"ז, זֹאטְטע"ל בִּאגְעוּיָן.
 שֶׁכְּשֶׁרוּכְב תּוֹפֵס בְּאוֹתוֹ עַץ שֶׁנִּקְרָא אֲרַצוּיָן, וְלִהְכִי מְטַמְא מִשׁוּם מֶרְכָּב.
 וְכֵן כְּתִב בְּפִרוּשׁ הַחֲמֵשׁ בְּפֶרֶשׁת מְצַרַע שֶׁהָאֲרַצוּיָן מְטַמְא מִשׁוּם מֶרְכָּב,
 וְהָאֶכְפֵּי עֲצָמוֹ מְטַמְא מִשׁוּם מוֹשֵׁב. עַד כָּאן. וּמִצָּאתִי כְּתוּב הַתַּפּוּס הוּא מַה
 שֶׁאַחֲרֵי הָאִישׁ כִּשְׁהוּא רוּכְב וּמַה שֶׁהוּא לְפָנָיו. וְצָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵינוּ מִחֲבָר
 לְאֶכְפֵּי שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלָיו, שְׂאֵם הוּא מִחֲבָר הֵיךְ כְּמוֹתוֹ, דְּהָאִיךְ יִהְיֶה לְאַחַד
 שְׁנֵי מִיָּנִי טַמְאוֹת. עַד כָּאן. אֲבָל הֶרְמֵבִים פִּרְשׁ מֶרְכָּב הוּא כָּל מַה שִׁיכָשֶׁר
 לְרִכְיָבָה, כְּמוֹ הַכֶּסֶא וְהַמְרַדְעַת וְהָאֶכְפֵּי וְזוּלָתוֹן, וְכֵן הוּא דַעַת הַתּוֹסְפוֹת.
 וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כב]** כְּלוּמַר בְּאֶבֶן הַגְּדוֹלָה: **[כג]** וְאִנִּי תַמְהָ, דְּכִי תִנֵּן
 בְּכֵלְהוּ לְמַעְלָה מִהוֹן, לֹא לְעִנֵּן קִבְלַת טַמְאָתוֹן קַתְנִי אֶלָּא לְעִנֵּן שִׁיטְמָאוּ
 אַחֲרֵים. וְאֶפְשָׁר שֶׁדַּעַתָּם שְׁפִיּוֹן שֶׁמְקַבֵּל טַמְאָה מִמַּה שֶׁעַל אֶבֶן מְסָמָא,
 מִמִּילָא מְטַמְאִים גַּם כֵּן אוֹתוֹ דְּבָר שֶׁהוּא עַל גְּבִי אֶבֶן מְסָמָא. אֲבָל כָּל זֶה
 הוּא לִיָּה לְפִרְשׁ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כד]** הַזָּב. כָּל טַמְאוֹת שֶׁבַּמִּשְׁכָּב
 יִשְׁנוּ בְּזָב, שְׁגַם הוּא מְטַמְא בְּאֶבֶן מְסָמָא כְּעִין מִשְׁכָּב, דְּהֵינּוּ כְּגוֹן שֶׁהַמִּשְׁכָּב
 תַּחַת הָאֶבֶן וְהַטְּהוֹר מְלַמְעָלָה, וּכְהָאִי גּוֹנָא אֶצְבְּעוּ שֶׁל זָב תַּחַת הַנִּדְבָּד
 וְהַטְּהוֹר מְלַמְעָלָה טַמְא. כְּדַתְנֵן בְּמִסְכַּת זָבִים. וּבְמַגַּע נְמִי מְטַמְא בְּגָדִים,
 כְּדַכְתִּיב **[ויקרא טו]** וְהַנּוֹגֵעַ בְּבֶשֶׂר הַזָּב יִכָּבֵס בְּגָדָיו. וּבַמִּשָּׂא נְמִי מְטַמְא
 בְּגָדִים, דִּילְפִינֵן בְּקַל וְחֲמוּר מִמִּשְׁכָּב כּו'. הֶרְ"שׁ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

[כה] וְכֵן מִי שֶׁבָּעַל [זב] לֹא יִהְיֶה אָב אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנּוֹגַע בְּאָב. הַרְמַבֵּי"ס: **[כו]** וּמִטְמֵא נִמְי בְּמִשְׁא כְּמוֹ הַזָּבָה, וְכִדְאִיתָא פֶּרֶק ה' דְּזָבִים מִשְׁנָה ו'. וְכֵן פְּתַב הַרְמַבֵּי"ס. וְעֵינ תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כז]** מִיתּוֹר דְּמוֹשְׁבוּ נְלִמְד, דְּהָא כְּתִיב בְּדָד יֵשֵׁב. קֶרְבֵּן אֶהְרֹן. וְעֵינ תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כח]** וְהוּא הַדִּין יְמֵי הַסִּגְרוֹ, כְּדִאִיתָא בְּמִשְׁנָה דְּלִקְמָן. וְעֵינ תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כט]** הַר"ש. וְלֹא הִבִּינוּתִי הֵיאֵד יִלְפִינן מֵהַד קָרָא עֶצֶם כְּשֶׁעָרָה לְטְמֵאת שְׁבַעָה כּוּי. וְנִרְאָה לִי דִילְפִינן לִיה מוֹעֵל הַנוֹגַע בְּעֶצֶם, וְכִדְכָתַב הַר"ב פֶּרֶק ב' דְּאֶהְלוֹת מִשְׁנָה ג'. וְעֵינ עוֹד שֵׁם: **[ל]** וְהַר"ש פְּתַב עוֹד חֲלוּק, דְּבַעֲינן שְׁעוֹר שֶׁהִיא לְבֵית הַמִּנְגַע לְעֵינן בְּגָדִים שֶׁהוּא לְבוּשׁ, עַד שִׁשְׁהָה בְּכַדִּי אֶכִּילַת פֶּרֶס:

פרק א - משנה ה

[לא] הַרְמַבֵּי"ס. וְעַל רַבֵּן הוּא שֶׁכְּתָבוּ כֵן. דְּהָא הִתְשִׁיעִית שֶׁהוּא פֶּרֶשׁ מִמְּנוּ אֲבָר שְׂאִין עָלָיו בְּשֶׁר כְּרָאוּי, אִין לֹו מַעְלָה עַל הַרְבֵּה שֶׁנִּמְנוּ לְפָנָיו שְׁגָם הֵם מִטְמֵאִים בְּמַגַּע וּבְמִשְׁא. וְאוּלַי דְּמִשּׁוּם שְׂאִינוּ אֶלָּא אֲבָר, וּמִטְמֵא בְּמַגַּע וּבְמִשְׁא קָרוּ לִיה מַעְלָה: **[לב]** לֹא שְׁיֵשׁ עוֹד אַחֲרִים מֵאֵלוּ, אֶלָּא הִכִּי קֵאָמַר, כְּגוֹן אֶחָד מֵאֵלוּ. וְעֵינ תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לג]** וְהָא דְתַנִּי בּוֹעֵל נֹדָה, כְּטְמֵאת גּוֹפּוֹ חֲשִׁיבָא, אִי נִמְי בְּטְמֵאוֹת הַפּוֹרְשׁוֹת מִחֵי אִירִי. הַר"ש: **[לד]** אֲרוּכָה. וְהוּא פְּחוֹת מִכְזִית. כִּד פֶּרֶשׁ הַר"ב בְּרִישׁ פֶּרֶק ז' דְּנִזְיֹר. וּמְכָרַח, שְׂאֵם הוּא כְזִית תִּיפּוּק לִיה מִשּׁוּם כְזִית בְּשֶׁר עֶצְמוֹ, לְמֵאן דְּאָמַר כְזִית בְּשֶׁר הַפּוֹרֶשׁ מִן הַחֵי טְמֵא: **[לה]** וְהִינוּ דְצָמַר. וְעֵינ פֶּרֶק י"ז מִשְׁנָה ב':

פרק א - משנה ו

[לו] אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. עֵינ בְּפִרוּשׁ הַר"ב דְּסוּף פֶּרֶקִין אִי קִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִמְּנִין עֶשֶׂר קִדְשׁוֹת:

פרק א - משנה ז

לז {המקפלות}. קצת קשה, דלתני בתחלה עירות שאין מקפלות מקדשות שמוציאין מהן אבנים המנגעות, דבקרא אל מחוץ לעיר כתיב, וכן משמע סוף פרק י"ב דנגעים, וכן הוא בהר"ש מתורת כהנים. ולפרוש הר"ב בסוף פרקין דקדשת ארץ ישראל לאו ממנינא יש לומר שאינו מונה אלא הקדשות השיכות בפי. בכיוצא בזה שכתבתי בשם הר"ש אות ל"ב ומסבין כו', אגב תנא ליה ועקר קדשה שלוח המצרעים: **לח** {והוי מצי למתני ומכניסים כו' עד שיצאו. והראב"ד פרש אם רצו לסבבו בעיר כדי להרבות בהספדו ובכבודו עד שיצאו קרוביו להוציאו, מסבבין. וגרסת הרמב"ם ומשפבין. ופרוש שמניחין אותו במשכבו ואין קוברין אותו בעיר עד שיצאו בני המדינה. ומה שכתב הר"ב בעיר ממקום למקום, כלומר בכל עיר ועיר מעיר לעיר:

פרק א - משנה ח

לט {קדשים קלים}. ועוד מקדש לכמה דברים דלא תנן הכא, כגון לענן שוחט את התודה לפני מן החומה ולחמה חוץ לחומה. ועוד נפקא מנה לענן שוחט על חמץ כו', ולענן המראת זקן כו'. הר"ש: **מ** {ואין השער עצמו בכלל: **מא** {וכתב הרמב"ם דהא דתנן לעיל שמשלח חוץ לכל עיר מקף חומה, שאינו בזה הקלאו ללקות עליו. ועין תוספות יום טוב. ובתוספות חדשים: **מב** {בגמרא דפסחים דף ס"ו גליף ליה: **מג** {ואם תאמר דלמא חדשו ממת עצמו. ויש לומר דמשמע ליה שלא חדשו אלא על החצר, והחצר הינו עזרת נשים כדמוכח ביחזקאל. ואלו טמא מת אסור אף בחיל. תוספות: **מד** {דליכא חיוב פרת אלא במחנה שכניה, דמשכן ומקדש כתיב. ובמנחות דף כ"ז תנא מחסר כפורים שנכנס לעזרה שוגג חיב חטאת, במזיד ענוש פרת. הר"ש. ובגזיר דף מ"ה טמא יהיה, לרבות טבול יום. עוד טמאתו בו, לרבות מחסר כפורים:

פרק א - משנה ט

מה {ופרועי ראש}. הרמב"ם כתב גם כן וקרועי בגדים: **מו** {ומהאי טעמא נמי לא חשיב מחסר בגדים, אף על פי שהוא גם כן כיוצא בהן. ועין תוספות יום טוב לדעת הרמב"ם: **מז** {ההיכל}. כלומר האולם וההיכל, דקדשת אולם והיכל תדא קדשה היא: **מח** {שלא כו'}. ואלו מחסר בגדים ושתיי יין לא חשיב, תנא ושיר. ועין תוספות יום טוב: **מט** {קדש

הקדשים. ואם תאמר לתני עלית קדש קדשים שאין נכנסים שם אלא אחת בשבוע. תרץ הר"ש דבתוספתא אמרו אין זה מעלה. פרוש דלאו משום קדשה נמנעים אלא לפי שלא היו צריכים. ועין תוספות יום טוב: **[נ]** משום דקשיא ליה להר"ב דהא משפחת להו לרבי יוסי גם כן שיהיו אחת עשרה. אי סבירא ליה דחלוקים המה. ובסמוך מסיק דמתניתין דקתני עשר רבי יוסי היא לאית דמפרשי. ועין תוספות יום טוב: **[נא]** אגב רהטא נקט לחם הפנים, ולא דוקא, דלא נמצא בו מעוטים כמו באינד. וכן בריש פרק ח' דמנחות לא תני ליה:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

[א] שאר בהמה וחייה מנין, תלמוד לומר וכל מעשה, אם כן מה תלמוד לומר עזים, פרט לעופות: **[ב]** שמתחלה לכך נעשית להיות מטה על צדה ומוציא מה שבתוכה לצדדיו. תוספתא. הר"ש: **[ג]** גמרא. ופרש רש"י הואיל ונראה מבחוץ דרך דפנותיו לא חשיב גב אלא תוך, והראב"ד העתיק שיתוכן נראה מפרן: **[ד]** והרמב"ם השיג על פרוש זה, דכלי אלומ"י לא יצלח לקבל כל דבר לענין מענינים כו'. ומפרש שהוא מאבן רכה מאד (שקורין א"ל טפ"ל) בדקות המראה (כעין תכלת) יתן בפנים במהירות, ירחצו בו השער והבגדים. והוא והדומים לו כאשר נעשה מהן פלים כל זמן שלא נקלו באור הנה הן כלי אדמה ולא יקבלו טמאה, וכאשר נקלו ואף על פי שלא יסבלו האש עד שיבשל דפנותם כמו החרס הנה הן דומים לחרס. והוא אשר יקרא כלי נתר: **[ה]** אלא במה שסמוך לדפנות האמצעים מטמאין מן האויר. ואי אתה יכול לומר שזה מטמא את זה, שהרי אין כפיצה בכל אחד כו', רש"י. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ב

[ו] והא דבמסכת מקואות פרק ד' משנה ג' תנן החוטט בצנור לקבל צרורות, בשל עץ כל שהוא בשל חרס רביעית, לקבל צרורות שאני. והתם נמי פליג רבי יוסי ואמר אף בשל חרס כל שהוא. הר"ש: **[ז]** שעורן. בספרא, מנין לרבות שברי כלי חרס, תלמוד לומר וכל כלי חרס. הרמב"ם: **[ח]** דהכי תנא בחליו דף נ"ה, לג כלמטה, סאה כלמטה, סאתים כלמטה. ועין תוספות יום טוב: **[ט]** ועד שלש כו'. לא תני מסאתים ועד חמש, משום דרב היתרים בני שלש וחמש הוו. הר"ש: **[י]** הפכים כו'. דברי רבן יוחנן בן זכאי הן. הר"ש: **[יא]** כל שהן. לפי ששוליהן מחדדין כמו שולי קצת כלי הזכוכית, וכאשר נשאר מהן שיקבל שעור מעט הנה הוא יטמא לפי שהוא ישאר תמונת כלי קטן יעשה מתחלת ענינו כן. הרמב"ם: **[יב]** ואין כו'. לפי שלא יהיה בצדס קערורית כמו הפדים והקדרות, אבל צדיהן שוה השטח, כל מה שנשבר מהן נשאר דומה ללוה פשוט.

פרק ב - משנה ג

[יג] ומשמע דאף על פי שמקבלין אינו אלא תוספת באור. ועין תוספות יום טוב: **[יד]** מלשון דפן שהוא בצד היקב. ובלשון ישמעאל קורין לטמון דפון. ערוך: **[טו]** דלא מבעיא דשל עץ דפשיטא דטהורה, שאינה מטלטלה מלא (דעקר הלויכה מחמת המים, ומשום מדרס נמי לא, דאומרים לו עמד ונעשה מלאכתנו, דעקרה לפרגמטיא. תוספות) אבל של חרס אף על גב דאינה מטלטלה מלא, טמאה, דלא אתקש לשק, קא משמע לן. גמרא: **[טז]** זה הכלל. משנה זה הכלל, שבכל מקום בא לכלל הפרטים שנשנו לעיל מניה, והכא אינו ענין למה שפבר נשנה כו'. ומצאנו זה הכלל דלסימנא בעלמא במשנה ב' פרק ד' דמגלה ולקמן פרק כ"ז משנה ג' כו': **[יז]** אין הפונה שצריך שיהיו שני תנאים בטמאת אחורים, שיהיה כלי חרס ויהיה לו תוך ואם יחסר אחד מהתנאים אין בהם טמאת אחורים, שאין הדבר כן, שכל הכלים יש להם אחורים כו', אלא הכא בכלי חרס מיירי, משום הכי קאמר אלא בכלי חרס. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ד

[יח] ויש בו מחצה כנגד השלהבת והופכה לצד הרוח שלא יכבה. הר"ש: **[יט]** מלשון וארד בית היוצר והנה הוא עושה מלאכה על האבנים וירמיה

יח. ועין תוספות יום טוב: [כ] טהור. שאף על פי שאפשר שיטה על צדו כמו של רזקליו, הואיל ושל בעלי בתים אינו עשוי להטות, טהור, דומיא דסילונות דלעיל. ולא דמי לחבית שאין לו שוליים דריש פרקין:

פרק ב - משנה ה

[כא] ולשון הר"ש, קלף שמכסים בו, וזה נראה בעיני, לפי שקלף של עור הוא וראוי לקבל טמאה אלא מפני שהוא כסוי אינו מטמא. והביא תורת פהנים דכסויי כלי עץ נמי טהורים, מה שאין כן נגר שהוא עשוי מעשבים לא ידענא מאי טמאה שיכא ביה אפלו שאינו של כסוי. ומיהו יש לומר מידי דהוי אפחצלת דסוף פרק כ': [כב] רבי אליעזר בו. נראה דלא פליג, אלא מר פי אתריה ומר פי אתריה. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ו

[כג] הסברא היא בהפך. ובתוספתא הכי גרס, בידיע שעד שלא נגמרה מלאכתו נשברה. וכן הוא ברמב"ם: [כד] ואחרי שאין הרוח שליט לפנים למלאות הריקות אם יצאו המים, לפיכך בהכרח ישארו המים במקומם: [כה] שפך שעורו לטהר בריש פרק דלקמן: [כו] בגסחת מהר"ם נקוד הפ"א בשב"א והר"ש ור"י שתיקו בחול"ם ופרוש בפרוטרוט. ובגסחת ארץ ישראל ברמב"ם פרש כסמדר גרעין, מלשון ופרט פרמך. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ז

[כז] דאלו אין מחברים, אפלו לזבו עודף לא היו הכלים שבתוכה טמאין, כדאמרינן בחלין (דף כה) דאכלין ומשקין מטמאין מאויר כלי חרס ולא אדם וכלים, דלא חזינן האי תנור כמאן דמלי טמאה. הר"ש: [כח] אם

פרק ב - משנה ח

[כט] בְּאֹיִר. לא ידעתי למאי דיק הָכָא לְמַתְנֵי בְּאֹיִר. ועין תוספות יום טוב: **[ל]** מהטעם שֶׁמִּפְרֵשׁ הַר"ב בְּמִשְׁנֵה ב' פָּרָק ג': **[לא]** שֶׁאֵין זֶה תוֹךְ כְּלֵי חָרֶס, מִפְּנֵי הַיּוֹת מְקִיפּוֹ מִפָּנָם מִכָּל צַד. הַרְמַב"ם:

פרק

ג

פרק ג - משנה ב

[א] בְּגִרוּגְרוֹת כו'. גְּרוּגְרֵת יִתְרָה מְפֻזֶּיֶת. וְכֵן נִמְי הָאֵגוּז יִתְרָה. וְהִשְׁתָּא כָּל אֶחָד מִקַּל עַל דְּבַרֵי הַקּוּדָם. ועין תוספות יום טוב: **[ב]** וְתִימָה, דְּהָא מִיַּד תֵּנּוּ סְתֵמָא כְּרַבֵי מְאִיר הַלְפָס כו' בְּזִיְתִים. ועין תוספות יום טוב: **[ג]** בְּזִיְתִים. מְדַרְבְּנֵן: **[ד]** לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, הַזֵּרַע הַמְּמַצֵּעַ בְּשַׁעוֹר, כְּמוֹ הַזֵּרַעוֹנִים וְהָאֵפוֹנִים וְדוֹמִיָּהוּ: **[ה]** דְּזֵהוּ גְמַר מְלֹאכְתָּן לְקַבֵּל טְמֵאָה: **[ו]** פִּי. הוּא הַתּוֹסֶפֶת הַיּוֹצֵא מִן הַנֵּר אֲשֶׁר יַחֲזִיק הַפְּתִילָה. הַרְמַב"ם:

פרק ג - משנה ג

[ז] לְמָאִי שְׁפָסַק לְעִיל דְּלֵא כְּרַבֵי מְאִיר, לא הוּא לִיָּה לְפָרֵשׁ כָּאֵן אֶלָּא כְּרַבֵי יְהוּדָה דְּבְמוֹצֵיא אֵגוּז. ועין תוספות יום טוב: **[ח]** לְמָאִי שְׁפָסַק שָׁם כְּרַבֵי עֲקִיבָא הוּא לִיָּה לְמִימַר מֵהַדְּקוֹת עַד לוֹדִיּוֹת: **[ט]** טְמֵאָה. בְּדִין דְּהוּא לִיָּה

לְמַתְנֵי טָמֵא לְשׁוֹן זָכָר, דְּאַחֲרָס קָאֵי וְלֹא אַחֲבִית, אֶלָּא מְשׁוּם דְּתַחֲלַת
הַדְּבָר וְסוּפוֹ לְשׁוֹן נְקֵבָה, דְּאַחֲבִית קָאֵי, תִּנָּא בְּאַמְצַע לְשׁוֹן נְקֵבָה. הַר"שׁ:

פרק ג - משנה ד

{י} וְהִיא מְלָה עֵבְרִית, וְתִטְפֵּל עַל עֲוֹנֵי [אִיּוֹב יד]. רְצוֹנוֹ לֹמַר הַחֲזִיקָתָּ בּוֹ
וְהַחֲלִיקָתָּ עָלָיו כְּדֵי שְׂיִתְקִים וְיִשְׂאֵר, עַל צַד הַדְּמִיוֹן. וְזֶה עַל דְּרָדָּךְ מְשָׁל.
הַרְמַב"ם: {יא} בְּגִלְלִים. בְּגִלְלֵי הַבֶּקֶר. הַרְמַב"ם: {יב} דְּחֲבִית גָּמַר מְלֹאכְתּוֹ
בְּצִרוּף כְּבֶשֶׂן, וְכִשְׁנִתְרוּעָה וְיִטְפֵּל אֵין מַחְזִירִין אוֹתָהּ לְכַבֶּשֶׂן. הַר"שׁ:

פרק ג - משנה ו

{יג} מְגוּפֹת. כְּסוּי פִי הַחֲבִית. וְאֵף עַל פִּי שְׂמִדְבָקִין אוֹתָהּ בְּטֵיט לָא חֲשִׁיב
כְּכֹלֵי אַחַד. הַר"שׁ: {יד} טָמֵא. כְּלֵי חָרָס אֵין מְקַבְּלִין טָמְאָה מִגִּבּוֹן. וְהִכָּא
בְּתַנּוּר טָמֵא שְׁנִנְעוּ אֶכְלִים וּמִשְׁקִים בְּטִפְלָה. הַר"שׁ:

פרק ג - משנה ז

{טו} רְצוֹנוֹ לֹמַר טֵיט דְּקַ כְּחָרָס: {טז} וְלֹא כֹן בְּשָׁל מִתְּכֹת, כְּמוֹ שְׂאֶפְרֶשׁ
לְקַמּוֹ רִישׁ פְּרָק י"ד: {יז} לְפִי שְׂכָבֵר יִהְיֶה כְּלֵי הַנְּחֻשֶׁת אֲב הַטְּמְאָה (כְּדֹאִיתָא
בְּפֶרֶק קָמָא דְּאַהֲלוֹת) וְיִהְיֶה הַנּוֹגֵעַ בְּזִפְתָּ טָמֵא וְאֵף עַל פִּי שֶׁהוּא אָדָם. הַרְמַב"ם.
וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין כְּלֵים כְּדִתְנֵן הֵתֵם בְּאַהֲלוֹת: {יח} וַיֵּין דְּנָקֵט כְּלוֹמַר
שְׂכִשְׂזִפְתָּן לֵינן אֵינוֹ נוֹתֵנוֹ לְתוֹכוֹ אֶלָּא בְּצוּנָן, דְּסִתֵּם יֵין צוּנָן הוּא:

פרק ג - משנה ח

{יט} הנוגע. ירצה אכלין ומשקין. הרמב"ם: **{כ}** זפת כוי. זו ואין צריך לומר זו קתני: **{כא}** אי נמי, גזר בשל חרס אטו של עץ. הר"ש:

ד

פרק

פרק ד - משנה א

{א} ויש גורסין הדיד. דרך היוצרים לעשות דד לכלי כדי לשנות. הר"ש: **{ב}** ודוקא חרס שפרש מן החבית כוי. אבל חבית עצמה אפלו נקבה בשוליה למטה [מרביעית] במוציא זית, אם סתמה בזפת, טמאה. הר"ש: **{ג}** מטמא. שפשטל האזן ונשבר החדוד יושבת על שוליה: **{ד}** שנפחתה. בשוליה, והיא מקבלת כשמטה על דפנותיה. מהר"ם: **{ה}** ואם תשב לא יכולה לקבל דבר. הרמב"ם:

פרק ד - משנה ב

{ו} שנתרועעה. דוקא בנתרועעה, אבל נקבה, אם מקבלת זיתים טמאה, הואיל ומיחדת לאכלין, כדקתני לקמן גבי היו בה חדודין. הר"ש:

פרק ד - משנה ג

{ז} כעין שנים בולטין מן הגסטרא. והגסטרא מקבלת כשעורה. והשנים הבולטים הוא החדוד. הר"ש: **{ח}** כל כוי. כלומר כל שני חדודים שמקבלים ואין יוצא זית מביניהם: **{ט}** הרמב"ם. ובגסחת ארץ ישראל,

פרק ד - משנה ד

[י] שפיות. דע ששפיות וזר ולזבז ודפן, ענן כלם בזאת המסכת שוה. אמנם הן אגנים גבוהים על שטח הכלי, רצונו לומר שטח הקיתון. ויתחלפו שמותן כפי התחלפות תמונת הכלי. ששפת כלי המרבע קרוי לזבז. והעגל (משטח ארד) קרוי שפה. וזולתן מהתמונות, דפן. והשפה הקטנה בגבה, זר. הרמב"ם: **[יא]** משיצרפו כו'. משיחזקם על ידי צרוף האור. מצרף בלשון חכמים מחזק ומקשה כלי חרס וכלי מתכות, בין מים בין אור. רש"י:

ה

פרק

פרק ה - משנה א

[א] ויש שעושין על בסיס. וכדפרש הר"ב בריש פרק ב' דבבא בתרא. ועין לקמן ריש פרק ז': **[ב]** וצריך לומר שהקטן משנה בעשיתו יותר מן הגדול, או בגבה או ברחב או בכתלים דקים. דאי לא תימא הכי, גדול פשתחלתו ארבעה כשהוא פחות מארבעה יהא דין קטן עליו, דתחלתו כל שהוא. הר"ש: **[ג]** וצרוף כבשן לא בעי. הר"ש. ועין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ב

[ד] והוא הדין לענין שיעור גבה, וחדא מתרתאי נקט. וכן הוא בהרמב"ם:
[ה] **זֶה לְזֶה**. ואבן אחת מחברן. ונראה לי דאתאן לתנא קמא. מהר"ם.
והתוספות חדשים כתב דאתי כרבי יהודה, דאי לתנא קמא מאי קא
משמע לן, דהא אפלו בתנור אחד יותר מטפח טהור, אם כן מפל שכן בין
שני תנורים, אלא רבי יהודה הא קא משמע לן דהוי כבין תנור לפתל:

פרק ה - משנה ג

[ו] אבל באויר עצמו מטמא הוא עצמו, דכלי חרס הוא. הר"ש:

פרק ה - משנה ד

[ז] טעמו כדכתב הר"ש, דקשה דאם כן הוי מעשה לסתור. ועין תוספות
יום טוב:

פרק ה - משנה ו

[ח] דשוליו קרובין לשולי הבור שאם מסיקו כו' ודפנותיו מלמעלה
קרובים לדפני הבור שלא הצריך לתת בינתים אלא אבן דקה, ואין אויר
נכר בין דפן התנור לדפן הבור שיעכב את הסק התנור שלא יועילו לו דפני
הבור להחזיק את חמו, או שהתנור בתוך חלל הבור באויר וההסק עולה
סביב דפנותיו ונסק, כגון פיו קצר מלמטה ורחב מלמעלה, או הבור רחב
מלמטה ופיו קצר מלמעלה, טמא. ואם לאו אלא נסק כשאר תנורים
מתוכו, טהור. הר"ש. ומה שכתב דרף שוליו, רוצה לומר דרף מקום שוליו
עולה לו האור לתוכו. דהא תנורים שלהם אין להם שולים: **[ט]** לא שצריך
הסק שני, אלא כלומר לאחר הסק ראשון:

פרק ה - משנה ז

[י] לשלשה. דעבדיה גסטרא, שחלקו לארכו בגבהו, ומשום הכי לא סגי להו לרבנו כשממעטו בפחות מארבעה כמו לרבי מאיר, אלא בעינן דלא להוי רבא, דלא דמי לשיריו ארבעה דריש פרקין, דהתם דצלקיה מצליק לרחבו (פרוש שצולחו ומבקעו). גמרא: **[יא]** דבתנור שהסק קימינן, דהא תנן שנטמא, וכי הסק יש בו גמות ואי אפשר לצמצם. הר"ש: **[יב]** וגורר. נראה לי שהגרסא וגורר בדליית. וכן לקמן לגרר צריך לומר לגרר. כמו ויקח לו חרש להתגרר בו [איוב ב]. ועין תוספות יום טוב: **[יג]** וניחא השתא הא דפליג רבי מאיר דאין צריך לגרר כו' ולא לחלק: **[יד]** אלא כו'. דלא חייש לחלים, פרוש, שהוא חזק ועומד. גמרא:

פרק ה - משנה ח

[טו] הרחיק כו'. פרוש, זה התנור שנעשה מחליות ומרחו בטיט. וקאמר השתא שאם עשה זה המרוח טפלה מרחקת כו'. וכן פרש הרמב"ם: **[טז]** חל כו'. קתני חל דומיא דצורר שהוא יבש. תוספות:

פרק ה - משנה ט

[יז] ולמודין, כמו עמודין, על שם שהם מעמידין הדבר. הרמב"ד:

פרק ה - משנה י

[יח] פחות מארבעה טפחים. הר"ש: **[יט]** ולא הרחיק את הטפלה. הר"ש: **[כ]** והספימו על הדין שנוצר בכאן. לזה יקרא זאת התמונה תנורו של בן

פרק ה - משנה יא

[כא] פֶּאֶשֶׁר נִגְעָה בּוֹ כְּזֵית מִן הַמֵּת, לְפִי מָה שֶׁהִתְבָּאָר בְּתוֹסְפֹתָא. הַרְמַבְ"ם: **[כב]** אֲבָל עֲשֵׂה טְפִלָּה לְשֵׁלֶם, טְהוּר מִדִּין כְּלֵי חָרֶס. הַרְ"שׁ: **[כג]** אִם כֹּן מְשֻׁנָּה כִּירָה מִהִתְנוּר, שֶׁהִתְנוּר אֵין לוֹ שׁוּלִים כְּדִפְרֵשׁ הַרְ"ב לְעִיל מְשֻׁנָּה ז'. וְהַרְ"שׁ פֶּתַב דְּגֵרְסִינָן וְעֲשָׂאָה בְּטִיט וְעֲשֵׂה לָהּ פְּטוּטִין, וְהִכִּי פְרוּשׁוֹ, עֲשֵׂה לָהּ בְּטִיט לְתַקְנָהּ, וְעֲשֵׂה לוֹ פְּטוּטִין לְאוֹתוֹ הַטִּיט. וְלִשׁוֹן טְפִלָּה שֶׁיֵּד בְּתַנּוּר, וְלִשׁוֹן עֲשָׂאָה בְּטִיט שֶׁיֵּד בְּכִירָה. וְתַרְוִיחֵהוּ לְתַקּוֹן הִתְנוּר וְהַכִּירָה. וְהַשְׁתָּא כְּשֶׁנִּקְבָּה וְעֲשָׂאָה בְּטִיט וְעֲשֵׂה לָהּ פְּטוּטִין, טְמֵאָה נְמִי מְשׁוּם כְּלֵי חָרֶס, וְהַפְּטוּטִין מְטַמְּאִין מְאוּיר. אֲבָל טִיט וּפְטוּטִין בְּלֹא נֶקֶב, טְהוּרָה. וְעֵין תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כד]** אוֹלָם מְרוּחַ הִתְנוּר שֶׁל מִתְכוֹת וְשֶׁל אֲבָן וְהִיא הַטְּפִלָּה, הִנֵּה יֵשׁ תוֹעֵלֶת לָהּ בּוֹ לְפִי שֶׁהֵן יֹאפּוּ מִבְּפָנִים הַלְחָם וְזֶה הַמְרוּחַ יִשְׁאִיר חֲמוֹ וְיִמְנַע מִמֶּנּוּ הָאוּיר אֲשֶׁר יִקְרַר גֶּשֶׁם הִתְנוּר. הַרְמַבְ"ם. וְלִגְרַסַּת הַרְ"שׁ דְּבִסְמוּד, מוֹעִיל נְמִי לְכִירָה. וְכַתֵּב הַרְ"שׁ, דְּמִרְחָה דְּהַכָּא לָאוֹ אֲנִקְבָּה קְאִי, וּפְלוּגְתָּתוֹן קְאִי גַם אֶתְנוּר, וְנִטְר לָהּ עַד לְבִסּוּף, וְשָׁכֵן הוּא בְּתוֹסְפֹתָא:

פרק ו

פרק ו - משנה א

[א] כְּלוּמַר וְהֵן שֶׁל טִיט: **[ב]** שׁוֹפֵת כּוֹי. וְעוֹשִׂין אֵשׁ תַּחְתֵּיהָ. וְשִׁפִּיתָהּ הַמְרַגֵּל בְּכֹל הַמְשֻׁנָּה הִיא מְלָה עֵבְרִית, שִׁפְתַּת הַסִּיר שִׁפְתַּת (יִחְזָקָאֵל כד). הַרְמַבְ"ם: **[ג]** טְמֵאָה. דְּנַעֲשׂוּ כְּכִירָה לְטְמֵאוֹת בְּאוּיר כְּנִגְדַּת גְּבֵה הַפְּטוּטִים. הַרְ"שׁ: **[ד]** אֵף עַל פִּי כּוֹי. נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּהֵינּוּ שֶׁהַדְּבִיק בְּטִיט בְּרֹאשׁ כֹּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁתִּהְיֶה הַקְּדָרָה יוֹשֶׁבֶת וְלֹא חֲבֵרָן יַחַד. וְעֵין תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ה]** טְהוּרָה. לְפִי שֶׁנַּעֲשׂוּ לְקְדָרָה תַּחַת כִּירָה, נֶקֶט טְהוּרָה לְשׁוֹן נִקְבָּה. וְעֵין

תוספות יום טוב: **[ו]** פירה. דמתוך שהאבנים רחבות סגי בתרי להיות ככירה. הר"ש: **[ז]** והוא הדין במסמרים אם חברו בטיט טמאים, אלא הקא רבותא קא משמע לן, דאפלו בשתים סגי: **[ח]** וגריעה הך שליטת מכתל. אי נמי, סמך לכתל בעי שחבר שתיחו בראשן לכתל. הר"ש:

פרק ו - משנה ב

[ט] ורבי יהודה היא ואינה הלכה. ועין תוספות יום טוב: **[י]** שפנגד הסלע. רצונו לומר אבן פנגד הסלע, ובהר ההוא הנזירים מבשלים עליהם השלמים ושורפים שם שעריהם בלשכת הנזירים אשר היתה בעזרת נשים, כפי שנתבאר במדות פרק ב' משנה ה'. הרמב"ם: **[יא]** חוץ מן החיצונות. הר"ש: **[יב]** בזמן כו'. בתנאי שיהיו האבנים פלן מרוחות בטיט כמו שקדם בראש הפרק כו'. הרמב"ם:

פרק ו - משנה ג

[יג] שעשאן. שחברו בטיט ועשאן שתי כירות, בין שחברו זו לזו, בין שחברו לקרקע ולא חברו זו לזו. הרמב"ם: **[יד]** והר"ש כתב מקום שפיתה. עד כאן. ולא דמי לכירת הטבחים דלעיל דמדמה להו הר"ב לקלמרון דפרק ב' משנה ז', והתם אין הלכה כרבי יוחנן בן נורי דאמר חולקין דפן האמצעית. ויש לומר דהקא שאני שמתחלה לוקחין אבן שנוכל לשמש לשניהם אף כשיחלק לשנים, מה שאין כן קלמרון אין רגילין לעשות דפן עב הראוי לחלק, ומשום הכי הקא נמי בקטנה כלה טמאה כמו התם. וגדולה מתשמיש שניהם באר בסיפא. ועין תוספות יום טוב: **[טו]** עליה. הוא כנוי הפירה ההנה מן שתי האבנים הנשארים. הרמב"ם. והר"ש והר"ב כתבו דגרסינן עליהן: **[טז]** מרחה כו'. עין מה שכתבתי לעיל אות י"ג: **[יז]** משיסיקנה. לכל אחת מהן פדי כו': **[יח]** הביצה. בה' הדעת, שהיא הידועה בפרק ה' משנה ב', קלה שבביצים:

פרק ו - משנה ד

[יט] שְׁתֵּי אַבְנֵי כו'. וְאֵלוּ הָאֲבָנִים כִּלְוֹן מִמֶּרְחִין בְּטֵיט, כְּמוֹ שֶׁקָּדַם בְּרֵאשׁ הַפֶּרֶק בְּאִמְרוֹ אַחַת בְּטֵיט וְאַחַת שְׁלֹא בְטֵיט טְהוּרָה. הֶרְמֵבִ"ם:

ז

פרק

פרק ז - משנה א

[א] וַיֵּשׁ לָהֶן בֵּית קַבּוּל וּלְפִיכָד קְרוּיִין כָּד כְּמוֹ קִלְתוֹת דְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ט"ז. וְעֵינ תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ב]** לָאוּ דוֹקָא, דְּבִשְׁלֶשָׁה נְמִי טְהוּרָה. וְעֵינ תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ג]** תְּשׁוּבַת כו'. וְלֹא נִמְצָא בְּמִפְרָשִׁים שֶׁיִּפְרְשׁוּ מֵאִי אֶהְדְּרוּ לִיה רַבֵּן כו'. וְלִכֵּן נִרְאֶה לִי דְהִקָּא וְדֵאִי כְּשֶׁמְטַהְרִים הֵינּוּ לְגַמְרֵי וְלָאוּ דוֹקָא בְּהִסָּק רֵאשׁוֹן בְּלִבָּד כו'. וּמִשׁוּם הֵכִי נְמִי אֵינָה תְּשׁוּבָה, דְּעַל כְּרַחֲדָה הִקָּא שְׂאֵנִי שְׁהַרִי בְּכָל הַהִסָּקִים אֲנִי מְטַהְרִים. אֶלָּא הֵינּוּ טַעְמָא, דְּכִיּוֹן שְׁעִשׂוּי עַל קִלְת, כְּשֶׁנִּפְחַתָּה הוּי כְּנִתּוּץ שְׁטַהַר מְטַמְּאָתוֹ, וְאִף עַל פִּי שֶׁהוּא עֲצָמוֹ אֵינּוּ נִתּוּץ, אֶפְלוּ הֵכִי קְרִינֵן נִתּוּץ בְּכִירָה זֹו הָעֲשׂוּיָה עַל קִלְת כְּשֶׁהִקָּלַת נִפְחַתָּה. וְעֵינ תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ז - משנה ב

[ד] וְדָכוֹן וְדוּכָן אֶחָד. לְפִי שֶׁתְּמוּנָתוֹ תְּמוּנַת הַדוּכָן וְהוּא הָאֲצֻטְבָּא. הֶרְמֵבִ"ם: **[ה]** שְׁיִכּוֹל לִהְיוֹת שְׂאוּתָה בְּלִיטָה הִיא סָבִיב לְפִירָה וַיֵּשׁ לוֹ בֵּית קַבּוּל קִדְרוֹת הַרְבֵּה. הַר"ש. וְעֵינ תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ו]** וְכֵן כְּאִשְׁר נִקְבַּע עַד שְׁיִצָּא מִמֶּנּוּ מֵה שְׁעִשׂוּי לְקַבְלוֹ, לֹא יִטְמָא, כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאָר בְּפֶרֶק ג'. הֶרְמֵבִ"ם:

פרק ז - משנה ג

{ז} שָׁאף על פי שְׁכַשְׁנָחֶלְקָה נִמְצָא שְׂאִין לְכָל שְׁפִיטָה אֶלָּא שְׁלֹשָׁה כְּתָלִים, אֶפְלוּ הָכִי יְכוּלָה הַקְדָּרָה לְשִׁבְתָּה עָלֶיךָ, שְׁעָקֹר כִּיָּרָה אֵינָה עֲשׂוּיָה לְתֵת לְתוֹכָהּ, שְׁהָרִי תִחַלְתָּה שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת: {ח} מִבֵּית הָאֶמֶן. הַר"שׁ: {ט} כִּהְיָה דְמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ה': {י} כִּהְיָה דְמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ג': {יא} מִטְמְאָה כּוֹי. רְצוּנוֹ לומר כִּי כְּאֲשֶׁר נִטְמְאָת הַכִּיָּרָה בְּמַגֵּעַ אוֹ בְּאֵוִיר נִטְמְאָ עִמָּה חֲצֵר הַכִּיָּרָה, וְכֵן כְּאֲשֶׁר נִטְמְאָ הַחֲצֵר כּוֹי נִטְמְאָת הַכִּיָּרָה. הַרְמַב"ם: {יב} פִּיצָד כּוֹי. אֶפְחוּתָה מִכָּאן. פֶּרוּשׁ הַרְאָב"ד: {יג} הַשְּׁפוּד. אוֹ בְדוּמָה לוֹ. הַרְמַב"ם:

פרק ז - משנה ד

{יד} מִטְמְאָ כּוֹי. הָרִי זֶה חֲבוּרָה לָהּ בֵּין לְטְמְאָת מַגֵּעַ בֵּין לְטְמְאָת אֵוִיר. הַרְמַב"ם: {טו} וְשִׁמְאָ חֲלָקָה חֲזִיָּא טְפִי מֵהִיכָא דְכְּתָלִיָּה פְּחוּתִים מִשְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. וְעוֹד יֵשׁ לומר אוֹ שְׁהִיָּתָה חֲלָקָה, כְּלוּמַר שְׁנַבְנִית בְּחֲבוּרָה וְאַחַר כֵּן נִחַלְקָה לְגַמְרִי. הַר"שׁ: {טז} טְהוּרָה. אֵין חֲבוּרָה לָהּ, וְאִם נִטְמְאָת הַכִּיָּרָה בֵּין מְאֵוִירָה בֵּין בְּמַגֵּעַ, הַחֲצֵר טְהוּרָה. וְכֵן אִם נִטְמְאָת הַחֲצֵר הַכִּיָּרָה טְהוּרָה. הַרְמַב"ם: {יז} הַר"שׁ. וְכֵן פֶּרֶשׁ בְּסוּף פֶּרֶק ה'. וְהַרְמַב"ם פֶּרֶשׁ דְּפִטְפוּטִים הֵם קְצוּוֹת הַבּוֹלְטִים אֲשֶׁר תַּעֲמֹד עָלֵיהֶם הַקְדָּרָה וְהָרִי הֵם לְמַעַלָּה עַל הַכִּיָּרָה יוֹצְאִים וּבּוֹלְטִים. וְאֶתִי שְׁפִיר לְדִידִיָּה מִתְנִיתִין דְּלֶקְמֹן דְּסוּף:

פרק ז - משנה ה

{יח} אֵי נְמִי כָּל הַפִּטְפוּט הָיָה מְטַהֵר, דְּכִיּוֹן דְּגִבְתָּה יִתֵּר מְדִינוֹ, לָא חֲשִׁיב כְּכִיָּרָה כְּלָל. הַר"שׁ. וְנִרְאָה לִי שְׁכֹן צָרִיד לְהִיּוֹת נְמִי בְּהַר"ב. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {יט} וְהִיָּה פֶּרוּשׁ שְׁפָה, הִיא שְׁפָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁל הַכִּיָּרָה. אֶבֶל לְפֶרוּשׁ הַרְמַב"ם נִיחָא טְפִי, דְּסִתָּם שְׁפָה הוּא פִּיו הָעֲלִיוֹן, וּבְהָכִי מִיָּרִי נְמִי הִכָּא:

פרק ח - משנה א

[א] לא מבעיא כלי חרס דמינו הוא, דפשיטא דמציל, דלאו תוך הוא שְהָרִי זֶה הוּא תוֹךְ אַחֵר, אֶלָּא אֶפְלוּ כְּלֵי שְׁטָף דְּלָאוּ מִינּוּ הוּא אֵימָא דְּתוֹךְ דְּכְלֵי חָרֵס הוּא וְלִטְמָא אֶפְלוּ הָכִי מְצִיל, מִיתוּרָא דְּנִיּוּ דְּתוֹכּוּ, לֹמַר תוֹכּוּ וְלֹא תוֹךְ תוֹכּוּ. תוספות: **[ב]** ומשלשלת כו'. אף על פי שפיה למעלה מאויר התנור: **[ג]** משמע דלא פליג רבי אליעזר אלא בכורת, אבל במחצה מודה, והינו כפרוש האחר שכתב. ועין תוספות יום טוב:

פרק ח - משנה ב

[ד] כלומר שקועה בתוך התנור. דאלו שנה לשפת התנור נמי טהורה, כדאשכחן בכלי חרס שיש לו שלש שפיות בסוף פרק ד'. תוספות יום טוב: **[ה]** לחמרו כו'. ואמרו בריש פרק ג', מטילין אותו לחמרא בזיתים. לפי שאפן החמרא בכאן שנאמר אף על פי שלא יהיה בו נקב כי אם בכונס משקה יטמא הדבר אשר בו בהטמאות התנור וכן יטמא התנור כו', ואפן החמרא שם נאמר שהוא יטמא עד שינקב נקב גדול יצאו ממנו זיתים ואז לא יקבל טמאה. הרמב"ם: **[ו]** בנסחת ארץ ישראל, הפלי הנקוב כו':

פרק ח - משנה ג

[ז] לתוכו. כדפרישית לעיל, דכשהפיות שוים חשיב נמי תוך תוכו: **[ח]** משקים כו'. הוא הדין אכלים. ומשום סיפא שבשולי חבית, שאין רגילות

האכלים שישארו בשוליו, נקט נמי ברישא משקין. אי נמי משום מתניתין דלקמן דדוקא משקים: {ט} לשון הרמב"ם, אשר בו לטפח היד. ועין תוספות יום טוב:

פרק ח - משנה ד

{י} שאין כו'. וזה לאמרו יתברך וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא, מפל האכל כו' וכל משקה כו', הנה לא יחד בטמאה זולת לאכלים ומשקים. ואמר בתורת כהנים, יכול אף כלים מטמאים באויר כלי חרס, תלמוד לומר לכל יטמא, אכלים מטמאים מאויר כלי חרס ואין כלים מטמאים מאויר כלי חרס, מאיזו מין שיהיו ממין הכלים. הרמב"ם:

פרק ח - משנה ה

{יא} מפקינן ליה בגמרא מברייתא דלעיל דאין כלים מטמאים מאויר כלי חרס, ואי איתא דכמאן דמלי טמאה הוא, אם כן אם כלי שטף הוא הפנימי שטמא מגבו, יהא טמא, דהא נוגע בטמאה:

פרק ח - משנה ו

{יב} מקף כו'. על הפנים אשר יתבאר בעשירי מזאת המסקת. הרמב"ם: {יג} דמרבא אני כלי חרס ומוציא אני כלי שטף, דומיא דטמאת מת, כמו שיתבאר בפרק י': {יד} פותח טפח. לענין טמאת מת. וכן פרש הרמב"ם. אבל לענין טמאת שרץ אין ערוב האויר מועיל לטמא, כדתנן לעיל משנה ג'. והינו כשנפרץ מעצמו, אבל אם שיר בו אפלו כל שהוא לא הוי צמיד פתיל. ועין תוספות יום טוב:

פרק ח - משנה ז

[טו] וַיִּקְרָא עֵין כְּמוֹ שֶׁהָעֵין יִפְתַּח וַיִּסְגֵּר תָּמִיד. הַרְמַבֵּ"ם: **[טז]** וְקָאֵי אֶתְנֹור. אֲבָל הַרְמַבֵּ"ם פִּרְשׁ, שְׂאֵם הָיָה הַשָּׂרָץ בְּאוֹיר הָעֵין. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם: טוֹב:

פרק ח - משנה ח

חִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַפְּנִימִית. מִהֲר"ם: לְסִתָּם כּוֹי, וּמִקַּל טְפֵי מְדַרְבָּנֹן. תּוֹסְפוֹת יוֹם: טוֹב:

פרק ח - משנה ט

[יט] וְצָרִיד לֹמֵר דְּהֵכָא לֹא נַעֲשָׂה לְאָפוֹת בּוֹ הַפֶּת כְּהֵיָא דְבֵן דִּינְאֵי. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כ]** כְּבִשׁוֹן כּוֹי. הֵם גַּם כֵּן חִפִּירוֹת בְּקִרְקַע: **[כא]** וְזָה לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹתָא, שֶׁלֹּא נַעֲשִׂית אֶלָּא לְשִׁמְשׁ עִם הַקִּרְקַע. עַד כָּאן. שֶׁלְכָד פְּתִחוּ בְּצִדוֹ לְהַכְנִיֵס שָׁם הַקְּדָרוֹת וּלְהַעֲמִידָם עַל רְצֵפַת הַקִּרְקַע. מֵה שְׂאִין כֵּן בְּתֵנּוֹר וְכִינֹרָה שֶׁמַּעֲמִיד הַקְּדָרָה עַל גִּבּוֹ. וְלֹא טְמָאָה הַתּוֹרָה בְּמַחְבֵּר לְקִרְקַע שְׂאִינוֹ מְשִׁמֵּשׁ אֶלָּא עִם הַקִּרְקַע: **[כב]** לְזִבּוֹ כּוֹי. דָּאֵז חֲשׂוּבָה כְּלִי, דְּלַפְעָמִים מְטַלְטְלִים אוֹתָהּ וְאִינָה עֲשׂוּיָה לְשִׁמְשׁ אֶת הַקִּרְקַע. מִהֲר"ם:

פרק ח - משנה י

[כג] אֲמָנָם תִּנָּא רִישָׁא מְשׁוּם סִיפָא, לְפִי שְׂאֵמֵר בְּסִיפָא אֲכָלִים וּמְשָׁקִים יִרְצָה בּוֹ אוֹ אֲכָלִים אוֹ מְשָׁקִים, לְפִי שְׂכָלִי טְמָא יְטִמָּא הָאֲכָלִים וְיְטִמָּא

המשקין. הרמב"ם: **[כד]** זה הוא לשון רש"י דמפרש דדבלה נמי דתרומה הוא. אבל הרמב"ם דמסיק שהוא של חליו כו' לא הוה ליה להעתיק לשון רש"י דפוסלת את התרומה. תוספות יום טוב: **[כה]** לצמא. מתוך שהפונדיון בפיו מצוי הרק ואין צמא לשותות, ורק הבא מהפונדיון חשוב משקה.

פרק ח - משנה יא

[כו] ותימה, דהא מפרש היתה גורפתו התנור הטמא. אבל ערוב פרושים הם, דהא דכתב פאן דקאי אתנור הוא פרוש הר"ש. ומה שכתב היתה כו' התנור הטמא, הוא פרוש הרמב"ם, וגרס נטמאה, ומפרש אתרומה שבפיה. תוספות יום טוב:

ט

פרק

פרק ט - משנה א

[א] במת אשר הוא מאבות הטמאות כדתנן בפירק קמא דאהללות. והוא יטמא כלי חרס. הרמב"ם: **[ב]** כלומר שהצמיד פתיל שעליו אינו כראוי ונטמא התנור. הרמב"ם: **[ג]** כלומר שהיה הצמיד פתיל כראוי: **[ד]** כלומר דאי לאו הכי הא קימא לן דאין צמיד פתיל מציל על כלי מתכות: **[ה]** מצדיה. כלומר שלא על פיה של החבית: **[ו]** כלומר למגופה. הרמב"ם: **[ז]** פיה. הכא נמי טעמא משום דבטילי לגבי מגופה כו', ומגופה אינה כחבית ואינה כלי טמא, אבל היא נחשבת לגבי החבית כמו הטפלה לגבי התנור: **[ח]** כקלפת השום. הכי נמי הוה מצי למתני הכי ברישא גבי נחשתו של תנור, אלא דהתם לא שכיח שיהיה עליו כקלפת השום, מה שאין כן הכא במגופה שכיחא מלתא שהמחט או הטבעת נגבלו בתוך הטיט ותחתייהם כקלפת השום. תוספות יום טוב:

פרק ט - משנה ב

{ט} ומירי שהמניקה היא כלה תחת צמיד פתיל. עין תוספות יום טוב: **{י}** כלומר בין בשל חבר בין בשל עם הארץ. ובמשנה ג' פרק ה' דאהללות משמע דבשל עם הארץ לחוד גזרו ולא בשל חבר. ולאותו פרוש, הא דתנו לעיל אם בטמא טמאין, הינו שהוא של עם הארץ שהוא טמא. ואם בטהור, שאינו של עם הארץ. תוספות יום טוב:

פרק ט - משנה ג

{יא} למטה כו'. דאי בנחשתו כדתנו ריש פרקין, צריך לשער בבצק כדתנו התם: **{יב}** מחט כו'. הטמא במת. הרמב"ם. ובחבורו כתב שכל הפלים הנמצאים

פרק ט - משנה ה

{יג} איכא למידק, אמאי דיק לפרושי במשקין חמורין שהן אב הטמאה, ויהי כל המשקים מטמאים פלים בגזרת שמנה עשר דבר כו'. והוא פלגתא בגמרא מסכת נדה דף ס"ב. ופסק הרמב"ם דמתניתין אחד קלין ואחד חמורין, אלא דבחמורין דוקא כשאינו מקפיד עליהן שייצאו הוא דבעינן הסק התנור, אבל הקפיד עליו ויכול לצאת הרי זה מטמא התנור אף על פי שלא הסק כו'. תוספות יום טוב: **{יד}** חדשה. הבאה ממשקים טמאים, שהסק בה התנור, נטמא, שסוף משקה לצאת. הרמב"ם: **{טו}** שלש שנים. רבותא דשלש שנים לאפוקי מהאי תנא דמטהר לאחר שלש שנים אף על פי שלא נגבה, דלא חשיב שוב משקה כלל, וקא משמע לן תנא דידן דכל שלא נגבה אפלו לאחר שלש שנים חשוב משקה. תוספות יום טוב: **{טז}** נטמא. התנור כשיסק. הרמב"ם:

פרק ט - משנה ו

[יז] שְׁמֵתחֲלֶתֶן כּוֹי. שָׁאם נַעֲשׂוּ מִתְחַלֶּה בְּטִמְאָה וְיֵצְאוּ מֵהוּ מִשְׁקִין, טִמְאִין. וְטַעֲמָא, שְׁפִינּוֹן שְׁהִיו טִמְאִין לֹא פְּרָחָה טִמְאָתוֹ, אֲבָל כְּשִׁמְתַחֲלָה נַעֲשׂוּ בְּטַהֲרָה וְלֹא הָיָה עֲלֵיהוֹן שִׁם טִמְאָה, אִין הַלּוּדִי הַטִּמְאִים שְׁעֲלֵיהֶם מִטִּמְאָה לְמִשְׁקָה שְׁיִוְצָא אַחַר כֶּד, שְׁאָף עַל פִּי שְׁכָבֵר הַכְּשָׁרוֹ בְּמִשְׁקִין שְׁיֵצְאוּ מֵהוּ כְּשִׁנְעֵשׂוּ בְּטַהֲרָה, מִכָּל מְקוֹם הוֹאִיל וּבְטַהֲרָה נַעֲשׂוּ לֹא נִקְרָא עֲלֵיהוֹן שִׁם טִמְאָה מֵעוֹלָם. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב, וְעֵין עוֹד: **[יח]** אֲבָל לְפִי לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מִשְׁמַע שְׁהִיתָה כָּבֵר לְבָנָה קִדָּם שְׁנִבְלָעָה. וּמִהַר"ם כְּתַב, דְּרָדִי הַשְּׂרִים שְׁקוֹבְעִים טַבְעַת בְּאַבְנֵי גְזִית כְּדִי שְׁיִקְשְׁרוּ שִׁם סוֹסִיָּהֶם, וְכֵן עוֹשִׂין גַּם כֵּן תּוֹדִי בְּנֵן שֶׁל לְבָנִים: **[יט]** כֶּד כְּתַב הַר"ש. וְלִשְׁיִטְתוֹ דְּסִבְרָא לִיָּה דְכָלִי מִתְכּוֹת נִצּוֹל בְּצִמִּיד פְּתִיל כְּשֶׁהוּא שֶׁל חֲבֵר, כְּמוֹ שְׁכַתְבִּתִּי בְּמִשְׁנָה ב', הַצֶּרֶךְ לְפָרֵשׁ כֵּן. אֲבָל לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְכֵמוֹ שֶׁפָּרֵשׁ הַר"ב שִׁם, דְּאָף בְּשַׁל חֲבֵר אֲמָרוּ אִין כְּלִי שְׁטָף נִצּוֹל בְּצִמִּיד פְּתִיל, אִין צֶרֶךְ לְסִבְרָא זֹו לּוֹמֵר דְּדוֹקָא בְּכָלִי שְׁיֵשׁ לוֹ תּוֹדִי מִצִּיל. וְהַרְמַב"ם כְּתַב בְּפֶרֶק כ' מֵהַלְכוֹת טִמְאָת מֵת בְּטַעַם מִשְׁנֵתְנוּ שְׁאִין הַבְּלוּעִים בְּכָלִים מִצִּילִים אֶלָּא בְּצִמִּיד פְּתִיל. עַד כָּאן. וְכִלּוּמֵר דְּבְצִמִּיד פְּתִיל יֵשׁ לוֹ הַצָּלָה עַל יְדֵי אֲגַב הֵיכָא דְבְטִיל כְּמוֹ בְּטַפְלָה וּמִגּוּפָה דְרִישׁ פְּרָקִין. וְכֵן מוּכַח מִהַמְשָׁד דְּבִרְיוֹ שִׁם: **[כ]** טַהוֹר כּוֹי. וְלֹא הָיָה מְצִי לְמִתְנֵי טִמְאָה נְטִמְאוֹ כְּסִדְרָא דְרִישָׁא מְשׁוּם דְּאִין כְּלִים מִטִּמְאִים מְאוּוֹר כְּלִי חֲרָס. מִהַר"ם: **[כא]** וְאִם תֵּאמֵר וְהָא לָאו פְּשׁוּטִי כְּלִי עֵץ הוּא, דְּהָא כְּלִי הַמְקַבֵּל טִמְאָה חֲשָׁבִינָן לִיָּה כּוֹי. אֵיכָא לְאוּקְמִי בְּכַהֲאֵי גּוֹנָא שְׁאֵי אֲפִשֵׁר לְהוֹצִיא הַדְרָבּוֹן אֶלָּא אִם כֵּן יִשְׁבֵּר בֵּית קַבּוּלוֹ, וְלִכְדֵּי לֹא חָשִׁיב תּוֹ בֵּית קַבּוּל. תּוֹסְפוֹת:

פרק ט - משנה ז

[כב] כְּלוּמֵר מַה שְׁהוּא בֵּין הַתְּנׁוּר לְסַרְיָדָה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כג]** עֲגַל. הַנֶּקֶב. וְקִשָּׁה מֵאֵי אֲשַׁמְעִינָן מִשְׁנֵתְנוּ אִין רוֹאִין אוֹתוֹ אֶרֶץ, דְּמִהֵיכִי תִיתִי לְרֵאוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הוּא אֶרֶץ, וְהָרִי פִי הַמְרַדֵּעַ שָׁבוּ מִשְׁעָרִין עֲגַל הוּא כְּמוֹ שְׁכַתְבֵּי הַר"ב שְׁיֵשׁ בְּהַקְפּוֹ כּוֹי. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְלִי נִרְאָה דְּהָכִי קְאָמֵר, שְׁהַנֶּקֶב הוֹלֵךְ בְּעֵבֵי הַסַּרְיָדָה מְלַמְעֵלָה לְמַטָּה בְּעַקְמִימוֹת כְּמוֹ מַה שְׁאָנוּ קוֹרִין שׁוּינְד"ל שְׁטַע"ג, וּמִכַּח זֶה אֵינּוּ נִכְנָס הַמְרַדֵּעַ, אֶף עַל פִּי שְׁהַנֶּקֶב הוּא רַחֵב בְּעֵצְמוֹ אִין רוֹאִין כּוֹי, פְּרוּשׁ כְּאֵלוֹ הָיָה בְּשׁוּה מְלַמְעֵלָה לְמַטָּה. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים:

פרק ט - משנה ח

[כד] **בַּחֲצָבִים גְּדוּלִים**. לְכַאוֹרָה תִּמְוֹנְתָן מְשֻׁנָּה, שְׂיֵשׁ לָהֶן צְדָדִים בּוֹלְטִים. וְאִי נִמְי יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהִכִּי קֵאָמַר, בְּמִגּוּפַת חֲצָבִים גְּדוּלִים. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כה]** לְשִׁיטָתוֹ דְּמְשֻׁנָּה ב' פָּרֶק ג', דְּשָׁל שְׁמֹן דְּק מְשָׁל יֵין. וְהוּא הִדִּין לְדַבְּשׁ וְחָלֵב. לְפִי שְׁהֵיִין בְּמִקְצַת הָאֲרָצוֹת עַב יוֹתֵר. וְהַדְּבֵשׁ רְצוּנוֹ לומר מִשְׁקָה שְׁקוּרִין מע"ד. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כו]** **כָּל שְׁהוּא**. בְּכוּנִס מִשְׁקָה. הֶרְמַב"ם: **[כז]** וְיֵשׁ לָתֵן טַעַם דְּכִתִּיב ^[בַּמִּדְבָּר יט] וְכָל כְּלֵי פְתוּחִים אֲשֶׁר אֵין צְמִיד פְּתִיל עָלָיו, וְדַרְשִׁינָן שְׁטַמְּאָתוֹ מִשְׁכַּמַּת לְפִתְחוֹ, וְכִי נִקֵּב כְּדִי טְהַרְתּוּ חֲשִׁיב כְּפִתְחֵי וּבְעֵי צְמִיד פְּתִיל. פְּחוֹת מְכָאן לֹא. הֶר"שׁ: **[כח]** **לְכָד כו'**. וְשִׁנִּינוּ שְׁלֵשׁ מְשֻׁנּוֹת בְּעֵנָן אֶחָד, חֲדָא דְלַעִיל בְּפָרֶק ג', וְאִידָּךְ בְּפָרֶק ח', וְהָךְ דְּהִכָּא. וְכִלְהוּ צְרִיכֵי, דְקַמְיָתָא מְתִנִּי לְעֵנָן שְׁעוֹר לְטַהַר, וְאִידָּךְ לְהַצִּיל בְּאֵהֶל הַשָּׁרָץ, וְהָךְ דְּהִכָּא לְהַצִּיל בְּאֵהֶל הַמַּת. הֶר"שׁ:



פרק

פרק י - משנה א

[א] הֶרְמַב"ם וְדַחַה לְמִי שְׁפָרֵשׁ שְׁהוּן כְּלֵי שְׂיֵשׁ וּמְרַמֵּר. עֵינֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ב]** בְּכָלִי שְׁהַרְגִּילָה הַתּוֹרָה אֶת הַטְּמֵאָה לְהַשְׁכִּים וּלְמַהֵר לְבֹא דָרָךְ פְּתוּחֹ. רִש"י: **[ג]** וּמִיָּהוּ לֹא מְרַבִּינָן אֶלָּא אֵלוֹ שְׁהוּן טְהוּרִים. עֵינֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ד]** **אֲדָמָה**. עֲשׂוֹי מְטִיט, אֶלָּא שְׂאִינוֹ מְצַרְפוֹ בְּכַבְּשׁוֹן מְעֵשָׂה יָדֵי יוֹצֵר דְּלַהוּי קְרוּי כְּלֵי חָרֶס. רִש"י: **[ה]** **וְעוֹרוֹ**. שְׁעוֹר הַדָּג לֹא יִטְמָא, מֵאֲמָרוֹ אוֹ בְּגָד אוֹ עוֹר, וּבָאָה הַקִּבְלָה לומר מֵה בְּגָד מִן הַגְּדֵל בְּאֲרָץ אֵין עוֹר מֵהַגְּדֵל בְּאֲרָץ. הֶרְמַב"ם: **[ו]** וְאֶפְשָׁר שְׁתַּצִּיל פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ לְפִי מַה שְׁאֲפָרֵשׁ, וְזֶה כְּשֶׁנִּקַּח לוֹחַ פְּשׁוּט מְעֵץ וּנְשִׂימָהוּ עַל פִּי כְּלֵי מְאֵלוֹ הַכְּלִים, עוֹד יִקִּיפוּ בוֹ צְמִיד פְּתִיל, הֵנָּה יִצִּיל כָּל מַה ^[שְׁפָתוֹךְ הַחֲבִית], וּכְדַתְנֵן לְקַמֵּן בְּמְשֻׁנָּה וְיִנְסֵר שְׁהוּא נִתּוֹן עַל פִּי הַתְּנּוֹר כו'. הֶרְמַב"ם: **[ז]** **פִּיָּהֶם**. כְּשִׂישׁ בְּגָבְהוֹן טַפַּח: **[ח]** אֵינוֹ מוֹסֵב עַל הַכְּלֵי. דְּהֵינּוּ שְׂאִינוֹ מוֹסֵב עַל הַכְּלֵי אֶלָּא עַל הַצְּמִיד פְּתִיל עֲצָמוֹ, שְׁדַרְכוּ לְהִיּוֹת עַל הַכְּלֵי וְעַכְשָׁיו מְהַפֵּךְ שְׁהַכְּלֵי עָלָיו, וְנִמְצָא כְּאֵלוֹ

הצמיד מטל על גבו, כלומר ולא על פניו שהוא כפי דרכו. תוספות יום טוב:

פרק י - משנה ב

[ט] המתמרח. כל מה שימרח ביד ויתפשט על מקום הדבק בו מהפלים. כגון מיני החמר ומיני השרף והלעיסות כאשר יולשו במים. הרמב"ם: **[י]** וזה כלו משנה ראשונה אשר אמר אסור לגרם טמאה לחלין שבארץ ישראל. והשרש האמתי הוא משנה אחרונה מתר לגרם כוי, כמו שבארנו בסוף פרק ד' ממסכת עבודה זרה. ולזה יהיה הדין, מקיפין בדבלה שמנה, דלא הקשר, והדומה להו מן האכלים. הרמב"ם:

פרק י - משנה ג

[יא] דהא דתנן במה מקיפין בסיד ובגפסיס כוי ובכל דבר שהוא מתמרח, לא אתא אלא למימרא דקשה על גבי קשה לא, דכותיה דבעץ ועופרת. עין תוספות יום טוב:

פרק י - משנה ד

[יב] ששוחקים בו הנערים. הר"ש:

פרק י - משנה ה

[יג] וְהִרְאִינִי הַקְּשָׁה, שֶׁלֹּא מְצִינֵנוּ בְּחָרֶס לְשׁוֹן קְלוּף אֶלָּא לְשׁוֹן שְׂבִירָה, וּבְזָפֶת הוּא שֶׁמְצִינֵנוּ לְשׁוֹן קְלוּף כּו'. וּלְפִיכֵן פִּרַשׁ, שֶׁאִין כָּאן שְׂבִירַת חָרֶס, אֶלָּא שְׁנֵת־קִלְפָה הַזָּפֶת מִן הַחָרֶס וְעוֹמְדַת לְעֲצָמָה, רַבִּי יְהוּדָה סָבַר כִּיּוֹן שְׁנַעֲשִׂית הַזָּפֶת דְּפָן הַחֲבִית וְעִכְשָׁיו כְּשֶׁזָּפְתָה עוֹמְדַת לְעֲצָמָה, אִין מְרוּחַ הַחֲבִית חָשִׁיב בְּלֹא מְרוּחַ הַזָּפֶת, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מוֹעִיל. עֵינַן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק י - משנה ו

[יד] שְׁנִיקְבָה. חֲבִית הַמְּקֻפֶּת צָמִיד פְּתִיל שְׁנִיקְבָה מְצֻדָה. הָרַמְבַּ"ם: **[טו]** כְּעֵין שְׁאֵנוּ עוֹשִׂין בְּשׁוּלֵי חֲבִית שֶׁל עֵץ נִעְרַת שֶׁל פְּשֵׁתָן. הָרַ"שׁ. וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ שֶׁחֲבֵר שְׁנֵי הַנְּסָרִים בְּמַסְמְרִים שֶׁל עֵץ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, אוֹ שֶׁלֶפֶף עֲלֵיהֶן שְׁגָמִים, וְהוּא שְׁעָם, שֶׁהוּא מִן גָּמִי:

פרק י - משנה ז

[טז] הַיָּשׁוּן. בְּנִסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גָּרְסִינָן עַל פִּי הַחֲדָשׁ, הֵינּוּ אִם הֵיטָה הַסְּרִידָה עַל הַחֲדָשׁ וְנִסְמְכַת אֶל הַיָּשׁוּן, אִם כְּשֶׁיִּנְטַל הַיָּשׁוּן הַסְּרִידָה נוֹפֶלֶת כּו':

פרק י - משנה ח

[יז] אֲבָל הֵי דְאִירִינָן בְּהוּ בְּמִתְנִיתִין בְּשֶׁל חָרֶס, דְּדִינֵי כְּלֵי חָרֶס מִתְפָּרְשִׁין בְּאֵלוּ הַפְּרָקִים. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יח]** וְאִין צָרִיד לומר אֶלְפָס עֲצָמָה. שֶׁאִין כְּלֵי מַטְמָא מְאֹוִיר כְּלֵי חָרֶס: **[יט]** כְּלוֹמַר בְּכֵלֵי הָעֲשׂוּי לְמִשְׁקִין בְּלֶבֶד, נִקְיַבַת כּוֹנֵס מִשְׁקָה מְטֵהְרָתוֹ. וְאֶלְפָסִין דְּעֲשׂוּיִין לְכָד וּלְכָד מְטִילִין אוֹתוֹ לְחִמְרָא. וְהָכָא לְעֵנָן הַצֵּלָה הוּי חִמְרָא, דְּנִקְיַבַת כּוֹנֵס מִשְׁקָה מוֹצִיא אוֹ מִיַּד כְּלֵי שֶׁלֹּא יִצִּיל, וְכִדְתֵּנּוּ בְּפָרְק ח' מְשֻׁנָה ב'. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כ]** וְהִגְאֹון אֲמַתִּי בְּסִפְרָא אֵלֵיהוּ רַבָּא הָאִיר אוֹר הַמְּשֻׁנָה דְּלֹא זָזָה מִמְּקוֹמָה, דְּבִרְיָשָׁא

כְּשֶׁהֵשֶׁרַץ בְּעֵלְיוֹנָה כּוֹי טְהוֹרוֹת, וְהִכָּא הוּא דְטִמְאוֹת:

יא

פרק

פרק יא - משנה א

[א] וְלֹא סָגִי לְהוּ דְלִגְזוֹר שְׁשִׁבְיָה צְרִיכָה הָעֶרֶב שְׁמֵשׁ. דְּבִטְמֵאת הַנֶּפֶשׁ בְּעֵי הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וְשִׁבְעִי, וְלִהְיֵי גְזָרוֹ בְּסֵתָם וְאָמְרוּ חֲזָרוּ לְטִמְאַתָּן הַיְשָׁנָה. וּבִגְמָרָא קְאָמַר, מְשׁוּם גְדָר מִי חֲטָאת נִגְעוּ בָּהּ. עֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יא - משנה ב

[ב] וְהַצִּיר. הוּא צִיר הַשַּׁעַר אֲשֶׁר יְסוּבֵב בְּעֵצִים הַפּוֹתָהּ. וְהוּא יִהְיֶה מִבְּרִזָּל בְּשַׁעְרֵי הַמְּדִינֹת וְהַשַּׁעְרִים הַגְּדוֹלִים מְאֹד. כְּמוֹ הַדֶּלֶת תִּסָּב עַל צִירָה (מִשְׁלֵי כו): [ג] וּבִפְרוּשׁ הַרְמְב"ם בְּנִסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּתוּב, הוּאִיל וְעַקֵּר עֲשִׂיתוּ לְהִיּוֹת דְּבִק בְּאֶרֶץ הַנָּה הוּא לֹא יִקְבַּל טְמֵאָה וְאֶפְלוּ קִדְּם חִבּוּרוֹ:

פרק יא - משנה ג

[ד] וְהוּא מְלִשׁוֹן בְּרִזָּל עֲשׂוֹת (יְחִזְקֵאל כו). הַרְמְב"ם: [ה] הַצִּפּוּיִן. הוּן חִפּוּיִן שְׁיַחֲפוּ הַכְּלִים בְּלוֹחֹת זָהָב וְדוּמִיָּהוּ. הַרְמְב"ם: [ו] וּבְעֵרוֹד פִּרְשׁ כְּמוֹ אֲזַנִּים יֵשׁ לְכָלִי, אֶלָּא שְׁהֲאֲזֵן יוֹצֵא מִגּוֹף הַכְּלִי, וְאִגֵּן הוּא דְבָר שְׁאִינֵנו מִן הַכְּלִי אֶלָּא מְסַבֵּב עָלָיו וְיוֹצֵא. עֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [ז] לְשַׁפְּשׁוּ, בְּדָבָר הַמְּחַלְקוֹן. לְשַׁבֵּץ, לְשׁוֹן מְשֻׁבָּצוֹת, מְרַמְצִין, עֲשׂוּיִין כְּמִזְלָגִים קִטְנִים, כְּמוֹ

ומפקי ליה ברמצא דפרזלא במסכת נדה, כלומר שמחסרים לתקע בהן מסמרות ומשבצות לנוי. רש"י: {ח} כמו שיגרדו כלי מתכות אחר השיפה. לכרפב, שיחסר הלימא"ר כמו שיעשה בפרזל אחר הגרידה. הרמב"ם. ורש"י פרש לכרפב, שחוקק בהן חקיקות גדולות וכרפב: {ט} נראה לי דטעמיה, דסבירא ליה כאביי דאמר במסכת שבת דטעמא דגזרו שיחזרו לטמאתן הישנה דחשו שמא לא יקבנו בכדי טהרתו. והשתא שקצץ הכלי לחתיכות ליפא למיחש להכי. תוספות יום טוב. ועין עוד:

פרק יא - משנה ד

{י} ולזה נקרא חלמא. כמו אם יש טעם בריר חלמות (איוב ו). הרמב"ם: {יא} וצפוי הינו שהוא כמו שמזהיבין כלי כסף לנוי: {יב} מצד אחד וננעל ונסגר. ומצד אחר יש בפורנא נקב שמכניסים בו את המפתח ומדחיק את הפין לחרו ונפתח ויוצא הפין מן הפורנא:

פרק יא - משנה ו

{יג} ואפלו יאמר אדם הפיקה, לא ידע לאיזה דבר פגו, שזה השם נופל על כל פלכה עגלה או קרובת העגול, עד שיאמר פיקה של פוש כוי. ועין תוספות יום טוב: {יד} והאימה. מפרש בפרוש הר"ב פרק כ"א. ומהר"ם כתב בכאן, האימה, צנורא, כלי תשמיש למשי:

פרק יא - משנה ז

{טו} עין מה שכתבתי במסכת קנים דקרנות נקראו חצוצרות, ולשון הר"ש, כלי שיר עשויין מקרו, כדכתיב קל קרנא משרוקיתא (דניאל ג). תוספות יום טוב: {טז} כלומר מקום הצר. שהרבה פעמים נמצא בלשונם שמשמשים בלשון קצר, והמכון בו צר. ולפי שאינו רחב קראוהו קצר. תוספות יום טוב: {יז} הקב. והר"ב העתיק הקו כוי. אבל הר"ש העתיק

כְּגֵרֶסֶת הַסֵּפֶר. וּפְרָשׁ בְּשֵׁם הָעֶרֶוּף שֶׁהוּא נִרְתֵּק שְׁלֵה. וּכְלִי הוּא. כְּמוֹ קֵב
הַקֵּטֶע בְּפֶרֶק בְּמֵה אִשָּׁה מְשֻׁנָּה ח', שֶׁהוּא כְּלִי וְנִרְתֵּק לְרַגֵּל: **[יח]** מְטֵהֲרִין.
נִרְאֶה לִי דְמִדְתָּנּוּ וּבִשְׁעַת חֲבוּרָן הַכֹּל טָמֵא, דְּהָא דְמֵטֵהֲרִים הַחֲכָמִים הֵינּוּ
טַעֲמָא דְאִין לְקוּ שֵׁם בְּפָנֵי עֲצָמוּ. וּפְלוּגְתִּיהוּ כְּפְלוּגְתֵת רַבִּי עֲקִיבָא וְחֲכָמִים
דְּלַעִיל. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יא - משנה ח

[יט] הַפִּידוֹן. כְּלוּמַר כְּגוֹן הַפִּידוֹן כּוֹי: **[כ]** כְּמוֹ נֹטָה בְּפִידוֹן אֲשֶׁר בִּידָד (וְהוֹשֵׁעַ
ח): **[כא]** וְנָשִׁים לָאו דְּוָקָא, שְׁהָרִי מוֹנָה אַף שֶׁל אֲנָשִׁים. אֶלָּא נִקֵּט דְּשִׁכְיָחִי
טָפִי: **[כב]** עִיר כּוֹי. הוֹבָא מֵהֶן קִצְתָּן עַל צַד הַמָּשָׁל. כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בְּכָלִי
הַמְּלַחֲמָה. הֶרְמַבִּי"ם: **[כג]** וּמִיָּהוּ הֵכָא בְּנִזְמֵי הָאֲזוֹן, דְּהָא נִזְמֵי הָאֵף תְּנִי
לְהוּ בְּסִיפָא: **[כד]** וְטַבְּעַת כּוֹי. כְּלוּמַר וְטַבְּעַת שְׁאֲמַרְנוּ, בֵּין שְׁיֵשׁ עָלֶיהָ כּוֹי.
רְשִׁי: **[כה]** חוֹתָם. בְּגִמְרָא פֶּרֶק ו' דְּשִׁבְתָּ שֵׁם רְמִינָן מִמִּתְנִיתִין דְּהֵתָם דְּלֵא
תִּצָּא בְּטַבְּעַת שְׁיֵשׁ עָלֶיהָ חוֹתָם וְאִם יִצְאָתָה חִיבַת חֲטָאֵת, שְׁמַע מִנָּה דְּלֵא
תִּכְשִׁיט הוּא לָהּ, וְאֵלוּ הֵכָא קִתְּנִי לָהּ בְּהֵדִי תִכְשִׁיטִי נָשִׁים. וּמִשְׁנֵי רַבָּא,
דְּהָא דְּקִתְּנִי הֵכָא וְטַבְּעַת בֵּין שְׁיֵשׁ כּוֹי, לָאו אֲרִישָׁא דְּאִירִי בְּתִכְשִׁיטִי נָשִׁים
קִימִי תִרְוִיָּהוּ, אֶלָּא לְצַדְדִין קִתְּנִי, יֵשׁ עָלֶיהָ חוֹתָם תִּכְשִׁיטִין דְּאִישׁ, אִין
עָלֶיהָ חוֹתָם תִּכְשִׁיטִין דְּאִשָּׁה: **[כו]** שְׁחֲלִיּוֹת. לְשׁוֹן וְחֲלִי כְּתָם (מִשְׁלִי כה).
מִהֲרִ"ם: **[כז]** קִטְּנָה. נִרְאֶה לִי דְּמִירִי בְּקִטְּלָא שֶׁל פְּרָקִים שְׁאִין מְכַנְיָסִין
אוֹתָן בְּחוּט, וּמִשְׁעֵר תִּנָּא קִמָּא כְּמֵלֵא צְוָאר קִטְּנָה. וְרַבִּי אֶלְיעָזֵר קִאֲמַר
אֶפְלוּ טַבְּעַת אַחַת דְּרַדְּ לְתַלּוֹת בְּצֻאֵר. מִהֲרִ"ם. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יא - משנה ט

[כח] דְּאִי לֹא תִימָא הֵכִי אַף עַל גַּב דְּכָלִי מִתְּכּוֹת פְּשׁוּטִיָּהוּן טָמֵאִין כְּדִתְּנָן
בְּרִישׁ פְּרָקִין, זֹו לָאו כְּלִי הִיא:

פרק יב - משנה א

[א] דְּמִסְבָּרָא לֹא מְרַבִּינָן מוֹכֵל שְׁכֵתָב בְּפֶרֶק דְּלַעִיל מִשְׁנָה ח' אֶלָּא טַבְעַת אָדָם, מְשׁוּם דְּתַפְסֵת מַעֲט תַּפְסֵת כּוּ'. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יב - משנה ב

[ב] בְּעֵלֵי בְתִים. תִּימָה, מֵאֵי שְׁנָא שֶׁל בְּעֵלֵי בְתִים, שֶׁל סְרוּקוֹת נְמִי אֵינּוּ טַמָּא אֶלָּא כְּשֵׁישׁ בּוֹ אֲנָקִיּוֹת. וְנִרְאָה לִי, דְּסַבִּירָא לִיה דְּסְרוּקוֹת כְּלָן יֵשׁ לָהּ אֲנָקִיּוֹת, פְּרוּשׁ כְּפֹת שֶׁל בֵּית קַבּוּל, אֲבָל שֶׁל בְּעֵלֵי בְתִים שְׂאִינָן רְגִילִים לְשִׁקֵּל כָּל כָּד, יֵשׁ שְׂשֵׁישׁ לָהֶם מֵאֲזִנִּים שְׂאִין בֵּית קַבּוּל לְכַפּוֹת מֵאֲזִנִּים כּוּ', לְהַכִּי נִקְט אִם יֵשׁ בָּהֶן אֲנָקִיּוֹת [נֵאָר עַל פִּי שְׂאִין לָהֶם בֵּית קַבּוּל] טַמְאָה. מִהֲרִ"ם : **[ג]** גְּרִסַת הַר"שׁ אֲנָקִיּוֹת. וּפְרִשׁ, הֵם כֶּף שֶׁל מֵאֲזִנִּים וְיֵשׁ לָהֶן בֵּית קַבּוּל שְׂעִשׂוּיִין כְּמִין כּוֹס קֶטָן : **[ד]** וְהִרְמַבִּ"ם בְּנִסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל פִּרְשׁ אֶקוּן הוּא סֵל הַצִּדִּין, וְתַמּוּנְתָהּ מִפְּרִסְמַת אֶצְלָם, וְהוּא כְּמוֹ תַבָּה מַעֲץ בּוֹ אֲנָקִלִיּוֹת, יִתְלוּ בּוֹ כִּיס יִכְנֵס הַדָּג בּוֹ וְלֹא יוּכַל לְצֹאת מִמֶּנּוּ:

פרק יב - משנה ג

[ה] וְהִרְמַבִּ"ם מְפָרֵשׁ, בְּרִזְלִים קַבּוּעִים שְׂבִמוּקָד לְשִׁמּוֹר אוֹתוֹ מִן הַשְּׂרָפָה בְּמַהֲרִיּוֹת זְמָן. וְהַכֶּסֶף מִשְׁנָה כְּתַב שְׁנִרְאָה לוֹ שֶׁהֵם בְּרִזְלִים הַתְּלוּיִים בְּמוּקָד וּבְסוּפָן מְזֻלְגִים שֶׁהַקְּדָרָה תְּלוּיָה בָּהֶם עַל הָאֵשׁ כְּדִי שֶׁלֹּא תִהְיֶה יּוֹשֶׁבֶת עַל הָאֵשׁ מִמֶּשׁ וְתִשְׂרָף. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב כְּמָה פְּרוּשִׁים : **[ו]** לְתַלּוֹת בּוֹ כְּלִים. הַר"שׁ :

פרק יב - משנה ד

[ז] ולשון הרמב"ם, אבן השעוה, אבן תבנה בארץ וירשם בה קוים ישרים כתובים עליהם שמות השעוה, והיא עגלה, ובמרכז זאת העגלה מסמר נצב על זוית נצבת, כל מה שינטה בשווי צל זה המסמר לקו מאלו הקוים, ידע כמה שעוה עברו מהיום. ועין תוספות יום טוב: **[ח]** צריך לומר ומחבר עליו המטוה. ופרושו על המסמר. נראה לי: **[ט]** עוד יש לומר, דבמסמר של ארון מירי, שיש מסמר ברחים של גרוסות, ומטהרי רבן משום דאינו עשוי אלא לחזיק. הר"ש. ועין תוספות יום טוב: **[י]** מתכת כו'. ואף על גב דמחזקת הרחים ארבעים סאה, טמאה, דבתר עגלה אזלינן שהיא של מתכות, וכלי מתכות לא אתקשו לשק, ולא בעינן בהו מטלטל מלא וריקן. ואפלו הרחים של עץ מקבלת טמאה, דבתר עגלה גריא. מהר"ם:

פרק יב - משנה ה

[יא] מסמר. מסמרות שמתחזיקין בהם התקרה העשויין לתקע אותן בעצים, אינן מקבלים טמאה כו'. ואם התקינן להיות כלי בפני עצמו, מקבל טמאה, כיצד, מסמר כו'. הרמב"ם: **[יב]** פותח כו'. לנקב את החבית להוציא ממנה יין. הר"ש: **[יג]** לשון הראב"ד, לפי שהמסמר שנוקבין בו את החביות צריך שיהיה חזק הרבה משאר מסמרות, הלכך בהתקנה לבדה אינו מטמא עד שיצרפנו באש ובמים. והרמב"ם פירש עד שיכהו בפטיש ויחדד אותו וישיבהו בדמיון המקדח. וצורף, שם לאמן המתכות:

פרק יב - משנה ו

[יד] ותלוי כו'. מסמרים שתולים בהם המגרדות. ולפי שהם משנים בצורתן משאר מסמרות התקועין, לפיכך מטמא רבן גמליאל. הרמב"ם: **[טו]** וגלמי כו'. שמה טעמא דרבן גמליאל, כיון דחזי לתשמיש, טמא, כי היכא דפשוטים טמאים הוא הדין גלמי כלי מתכות. מהר"ם: **[טז]** טמא. ואף על פי שאינו מגפף לבזבזים מארבעה רוחותיו. דבטבלא ליכא קפידא

כְּלִי הָאֵי שֶׁיְהֵא מְגַפֵּף מִכָּל הָאַרְבַּע רוּחוֹת דּוֹמְמָא דְכִירָה, דְּהִכִּי נִמְי אִין עֵקֶר תְּשִׁמִּישָׁה לְבֵית קַבּוּל וְסָגִי לִיה בְּלִזְבּוּ שְׂבָשְׁלֵשׁ רוּחוֹת כְּדִי לְהַחְזִיק מֵה שְׂמִינִיחִין עָלֶיהָ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יב - משנה ז

{יז} וְהִתְקִינָה. אִם צְרִיכָה מַעֲשֶׂה כְּמוֹ חֲתוּד, אֶתִּי שְׁפִיר דְּנִקֵּט הִתְקִינָה, דְּמִיִּדִי דְּמַחְסֵר מְלֹאכָה אִין טְמָא בְּמַחְשָׁבָה. (כְּדִתְנִן בְּפֶרֶק כו מִשְׁנָה ד). וְאִם אֵינָה צְרִיכָה חֲתוּד, הֲוִי הִתְקִינָה לְאוּ דְּנִקָּא. דְּכָל הַפְּלִים יוֹרְדִין לִיִּדִי טְמֵאָתָן בְּמַחְשָׁבָה. תּוֹסְפוֹת: {יח} וְהָא דְּתִנְן שְׁהוּא רְשָׁאי לְקִימָה עַד שְׁנֵי דִּינָרִים, מוֹקִי בְּגִמְרָא בְּדִנְפָּלָה לְנוֹרָא וּפְחָתָה לָהּ בְּחַד זְמָנָא:

פרק יב - משנה ח

{יט} וּבְנִסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּתַב, כּוֹתְשִׁים בּוֹ הִזִּיתִים בְּמַעְצָר. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {כ} עִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פְּרוּשִׁים שׁוֹנִים. וְלַעֲלִיל סוּף פֶּרֶק ז':

יג

פרק

פרק יג - משנה א

{א} הַסִּיף. תְּלִידָה וְקִשְׁתָּהּ [פְּרָאשִׁית כו] מִתְרַגְּמִינָן סִיפָהּ וְקִשְׁתָּהּ. הַר"שׁ: {ב} וּבְר"שׁ אֵיתָא מִשְׁחִירִין. וְעִין שָׁם בְּגִמְרָא: {ג} וְטַעְמִיהָ נִמְי מְשׁוּם דְּמִשְׁחִיר הַשַּׁעַר: {ד} שְׁנַחֲלָקוּ. כְּלָה פֶּרֶקוֹן מִיָּרִי בְּשֶׁבֶר שְׂיִשְׁבֵּר בּוֹ הַפְּלִי וְלֹא יִקָּבֵל

טמאה, או יטהר מטמאתו. כִּדְּ הַבִּינֹתִי מִהֶרְמַבִּים. וְעַיִן רִישׁ פֶּרֶק דְּלִקְמוֹן
בְּהַר"ב: {ה} הַתּוֹסְפוֹת הַקְּשׁוּ עַל זֶה, דְּבֵית יָד לְמֵאֵי חֲזִי לְעַצְמוֹ. וּמְפָרְשִׁים,
דְּשַׁחֲרֵי הַיָּנִי מִסְּפָרִים קְטָנִים כּוּ': {ו} טַס שֶׁל בְּרִזָּל אֲרָדָּה וְכַפּוּף לְאִמְצָעִיתוֹ,
וּבְשָׁנֵי רֵאשִׁיָּה כְּאֲרָדָּה שְׁנֵי סְכִינִים, וְכִשְׁנַחֲלָקָה אֶפְתִּי כּוּ'. הַר"שׁ:

פרק יג - משנה ב

{ז} מַעֲדָר. מְלִשׁוֹן וְכֹל הַהָרִים אֲשֶׁר בְּמַעֲדָר יַעֲדְרוּן [וְשַׁעֲיָה ז.]. הַר"שׁ:

פרק יג - משנה ד

{ח} מְלֵאָת פְּגִימוֹת, כְּשֶׁרוֹצִים לְחַתֵּדָּה קוֹרָה לְשִׁתִּים מוֹלִיכָה וּמְבִיָּאָה עַל
גְּבִיָּה וְהַפְּגִימוֹת חוֹרְצוֹת אוֹתָהּ עַד סוּפָה. וְנִקְרָאת מְגֵרָה עַל שֵׁם שְׁחוֹתְכָת
דָּרָדָּה גְּרִירָה. הַר"שׁ:

פרק יג - משנה ה

{ט} מִפִּילִין רֵאשִׁי פְּתִילוֹת כְּשֶׁהוּן שְׁרוּפִין, וּבְלַע"ז מְמוֹק"ר, וּמְקַנְחִין בְּהוֹן
גְּרוֹת שֶׁל מְנוֹרָה מְאֻפָּרָן שְׁבַתוֹכָן. רַשִׁי: {י} לְטַמְאָתָהּ. הַיִּשְׁנָה. הַרְמַבִּים:

פרק יג - משנה ו

{יא} וְאֵף עַל פִּי שְׁהֵם רְאוּיִין קָצֵת קָדָם שְׁנִקְבְּעוּ, אֶפְלוּ הַכִּי טְהוֹרִין, דְּגִלְמֵי
כְּלֵי מִתְכּוֹת טְהוֹרִין. קְבָעוּ בְּפִתְחַת טְמֵאִין, שְׁנִגְמְרָה מְלֵאכְתָּן. תּוֹסְפוֹת:

[יב] דְּשָׂמָא יֵשׁ קְבוּעִין וַיֵּשׁ שְׂאִינָם קְבוּעִין. הַר"שׁ:

פרק יג - משנה ז

[יג] כְּלוּמַר צְלוּחִיּוֹת מְלָאִים מֵיָם:

פרק יג - משנה ח

[יד] טָהוֹר. בִּיבְמוֹת דָּף מ"ג פְּרָכִינֵן, הָא נִשְׁתַּיְרוּ בּו שְׁתִּים בְּמָקוֹם אֶחָד טָמֵא, וְהָדָר תְּנִי נִשְׁתַּיְר בּו שְׁלֵשׁ טָמֵא, שְׁלֵשׁ אִין, שְׁתִּים לֹא. וּמִשְׁנֵי, הָא בְּגִיטָא הָא בְּבְרִיתָא. פִּרְשׁ רַש"י, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שְׁנַיִם יֵשׁ לְמִסְרָק שֶׁל צָמֵר, חִיצוֹנִית וּפְנִימִית, הַחִיצוֹנָה עֶקֶר הַמְּלֶאכָה, וְהַפְּנִימִית לְקַלֵּט הַצָּמֵר שֶׁלֹּא יִפֹּל, וְהַלְכָּד בְּחִיצוֹנִית צָרִיךְ שְׁלֵשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד, וְהַפְּנִימִית דִּין בְּשְׁתֵּים: **[טו]** כְּמוֹ שֶׁשְׁנֵינוּ בְּמִכּוֹת דָּף כ'. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר אֶפְלוּ לְקַטֵּן בְּמִלְקֵט וּבְרַהֲיִטְנֵי חֲבִיב. הַר"שׁ: **[טז]** וְהַתְּקִינָה. הֵכָא בְּעֵינָא תְּקוּן, דְּלֹא חֲזִי לְכַתְּבַּ, שְׂאֵלוּ הַמְּחַטִּים קְטַנִּים הֵם. מַה שְׂאִין כֵּן בְּרִישָׁא שְׂאוֹתָן הַמְּחַטִּים עֲבִים וְחִזְנֵן לְכַתְּבַּ וְאִינֵן צָרִיכִין תְּקוּן. הַר"שׁ:

פרק יד

פרק יד - משנה א

[א] כְּלוּמַר לְקַבֵּל טָמֵאָה. וְכֵן שְׂאֵם הָיוּ טָמְאִין שֶׁיִּשְׂאָרוּ בְּטָמְאָתָן: **[ב]** לְמִלְאֵת בּוּ. מֵיָם לְשִׁתּוֹת. וְכֵן לֵיחַם בּוּ, לְשִׁתּוֹת. תּוֹסַפְתָּא: **[ג]** וְצָרִיךְ לֹמַר

דְּבַכְלֵי מִתְכּוֹת הוּא שְׁקוֹרִים מִחֵם לְכָלִי הַגְּדוֹל וְקִמְקוּם לְכָלִי הַקָּטָן. וּבְכָלִי חָרָס הוּא אֶפְכָא. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַר"ב בְּמִשְׁנֵה ז' פָּרָק ג': **[ד]** קִיתוֹנוֹת. שֶׁל מִתְכּוֹת. הַרְמַב"ם: **[ה]** חֲטִיפָה. כְּמוֹ טְפִיחָה. וְכַדְתִּנְיָא בְּתוֹסְפָתָא עַד שְׁיִטְפַח פִּי, פָּרוּשׁ, כְּגוֹן שֶׁפִּי עָגַל וּמִשְׁפָּע פִּי לְצַד אֶחָד וּמִכָּה בְּקֶרֶן וְנִעְשָׂה כְּעֵין צִנּוֹר, שֶׁמִּתּוֹךְ כֶּךָ כְּשֶׁמְעָרָה מִמֶּנּוּ מִים יוֹצְאִין וּמְקַלְחִין דְּרָךְ אוֹתָהּ שָׁפָה. וְטִפּוֹת מְלִשׁוֹן טַפַּח לִיה בְּסִנְדְּלִיה [בְּבֵא קָמָא לֵב: בְּבֵא בְּתָרָא כֵב]. הַר"שׁ.
וְעֵין תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יד - משנה ב

[ו] כְּלוּמַר, וְאִין עוֹשִׁין חֲזִינָא אָבֵל נוֹעְצִים כּו', וְהִינוּ סְמָרוּ: **[ז]** מְלַבְּנוֹת בְּבִדִיל. הַרְמַב"ם: **[ח]** מְשִׁיחֵבַר. נִרְאָה לִי לְפָרֵשׁ, אִף יַחְבֵּר. דְּטִמְאַה עַד שְׁיַחְבֵּל וַיַּחְבֵּר. מִהַר"ם. וְעֵין תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יד - משנה ג

[ט] וְהַר"שׁ כָּתַב, וְהוּא עָשׂוּי לְחִתּוּךְ בּוֹ אֶת הַבְּרִזָּל: **[י]** הַפְּסוּיִן. רְצוֹנוֹ לומר כְּסוּיִן שֶׁל מִתְכּוֹת. הַרְמַב"ם:

פרק יד - משנה ד

[יא] הָעַל כּו'. הַעֵץ הַנִּמְשָׁךְ בֵּין שְׁתֵּי הַבְּהֵמוֹת אֲשֶׁר יוֹלִיכוּ הָעֵגְלָה, יִקְרָא עַל, וְהוּא מְדַבֵּק בְּעֵגְלָה. וְאִם הָיָה מִמִּתְכּוֹת כּו'. הַרְמַב"ם: **[יב]** רְצוֹנוֹ לומר שֶׁהַקְּשִׁירָה הִיא עַל צִנּוֹר הַבְּהֵמָה, אָבֵל הַבְּרִזָּל מִנַּח מִתַּחַת הַצִּנּוֹר: **[יג]** וְהוּא מְלִשׁוֹן חָגֵר. וַיִּקְרָא כֵן עַל שֶׁהוּא מוֹנֵעַ הָעוֹיוֹת. כְּמוֹ מְסַעֵף פְּאָרָה וְיִשְׁעִיָּהּ, שְׁפָרוּשׁ מְסִיר הַסְּעִיפִים:

פרק יד - משנה ה

{יד} **הטהורים כו'.** של עץ. מהר"ם: **{טו}** זוהי שיטת הרמב"ם דטעמא משום דכל החפויין טהורין ואפלו יש להן בית קבול. וסמפונינה דפרק י"א משנה ו' דטמאה אם יש לה בית קבול, מפרש שם הרמב"ם, משום דשם אי אפשר שיחפו. ושם במשנה ד' מפרש הר"ב כשיטת הר"ש דאירי בשל ברזל טהור המחפה בברזל טמא, וטעמא משום דבתר עקרא אזלינן. ושם במשנה ו' הרכיב הר"ב ב' הפרושים ולא דק: **{טז}** **המשמיעות כו'.** כיון שאינם משמשות כלום. אף על גב דהשמעת קול בכלי מתכות טמא, הני מלי היכא דעביד ליה לקלא, אבל הכא אינו אלא לנוי בעלמא. וכן האבר כו', לנוי בעלמא תולין אותו. וכן הסובב של הגלגל, אף על פי דשל מתכות הוא, מפל מקום בטל הוא אצל הגלגל. וכן פלהו דבתר הכי. מהר"ם: **{יז}** **סנדלי כו'.** שלא לזק בפרסותיה באבנים. רש"י: **{יח}** **שעם כו'.** שאין חשוב מקלי הקבלה. הרמב"ם:

פרק יד - משנה ז

{יט} וזה לשון מהר"ם, רבי יהודה סובר לא נתבטל הכסוי לגבי מראה, ולרבנן נתבטל לגבי מראה:

פרק יד - משנה ח

{כ} כלומר, ואין שבירתו עולה להם במקום גמים. והוא הדבר שאמר בתחלה, אינם מטהרין אלא שלמים. הר"ב"ד. ועין תוספות יום טוב: **{כא}** וחבור השוק והרגל הוי השוק זקוף מלמעלה והרגל שוכב כזה (חסר ציור). רש"י: **{כב}** **דהינו כזה.** (חסר ציור) ועין תוספות יום טוב שדן מה ההבדל בין המפתחות: **{כג}** **טמאה.** שיש לו שם בפני עצמו. הרמב"ם:

פרק טו - משנה א

[א] טהורין. מדין תורה. אבל מדברי סופרים יש שגזרו עליהן: **[ב]** שהם כו'. שהגדש מחזיק שלישי בכלי שלהם, שהיו עשויין פים שעשה שלמה, גבהן פחצי רחבן והן עגלים. רש"י: **[ג]** בין כו'. לפי שהספימו עליהן בשעת עשייתן שיטלטלו אותן מלאים, אם בהיות אפשר להן שיתגלגלו, או שיהיה להן בית אחיזה שיוכלו למשכם, או שהיו עומדים על עגלה והדומה לזה. הרמב"ם: **[ד]** אלא כו'. פרוש, זמנין שאינן מלאים אלא יש בהן קצת ומטלטל שפיר. וכן דרדך כל אלו לטלטל. וקסטות של מלכים אין רגילין למלאתן ומטלטל כשיש בו קצת. וכן ערבת העבדן. ובור ספינה קטנה שאין נכנסים בה הרבה בני אדם על פן אין נותנים בו מים בבור כי אם מעט. והינו דקאמר דאין עשויין לטלטל אלא במה שבתוכן, דהינו דבר מעט. מהר"ם: **[ה]** המקבלים. ויש להם שוליים, חזקתן שאינן עשויים להתטלטל במלואן. הרמב"ם: **[ו]** בעל הבית. כאשר תחזיק ארבעים סאה בלח. הרמב"ם:

פרק טו - משנה ב

[ז] דאי לאו הכי, אפלו מדרבנן לא היו טמאים: **[ח]** הר"ש. ועין פרק ח' משנה ג' להרמב"ם. ואלו הקא מפרש שהוא כלי ששתמשו בו בעת הלישה לרחץ את הידים ויטוחו ממנו פני הלחם [וכי"צא בו] זה ממה שיצטרך אליהן: **[ט]** אם כו'. אף על פי שלא גפפו. הר"ש: **[י]** וכן כו'. אתאן לתנא קמא לדעת הרמב"ם. ולהראב"ד, מדברי רבי שמעון הוא. הפערוך, פרש הערוך, עץ ארכו אמה ומרדין בו את הרקיקה:

פרק טו - משנה ג

{יא} וְהִרְאִינִי כִּי הוּא שֶׁל עוֹר, כְּמוֹ אוֹתוֹ שֶׁל רוֹפְאִים, וְבוֹ דְבָרָה הַמְשַׁנָּה תַּחֲלָה [בְּרִישׁ פְּרָקִיו דְּקִתְנֵי כְּלֵי עוֹר. כֶּסֶף מְשֻׁנָּה]. וְהִרְמַבֵּיִם מְפָרֵשׁ בְּשָׁל עֵץ. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{יב}** **בְּעֵלֵי בְּתִים**. וְאֵין סִפְק שְׁתַּמוּנָה זֶה שֶׁל בְּעֵלֵי בְּתִים הוּא גוֹרֵם לוֹ שְׂיִהְיָה טְהוֹר. הִרְמַבֵּיִם: **{יג}** **מוֹשֵׁב**. אִם יֵשֵׁב עָלָיו זֶב כּוֹי:

פרק טו - משנה ד

{יד} דְּכָל הַמְחַבֵּר לְטָמֵא טָמֵא: **{טו}** **חוּץ כּוֹי**. יִרְאֶה שְׂאוֹתוֹ הַתְּלוּיִין אֵינָן מְחַבְּרִים תָּמִיד. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{טז}** **כְּבֹרֵת גְּרוֹנוֹת**. הוּא הַקֶּרֶב"ל וְבוֹ נִקְבִים גְּדוֹלִים מֵהֶנְפֵּה. הִרְמַבֵּיִם:

פרק טו - משנה ה

{יז} כְּדֹכְתִיב [יִשְׁעִיָּה ל] בְּרַחֲת וּבִמְזֻרָה: **{יח}** **טְהוֹרָה**. שְׂאִין לָהֶם בֵּית קְבוּל. מֵהֶר"ם:

פרק טו - משנה ו

{יט} דְּתַנּוּ לֵיהּ בְּפָרְק וּ' דְשִׁבְתָּ מְשֻׁנָּה ט', אֶלְא שְׂאוֹתוֹ הוּא עֲשׂוּי לְמִי שְׁנַחֲתִיכָה רְגְלוֹ וְלִהְכִי טְהוֹר, וְדִהְכָא הוּא כְּלֵי נְגוּן וּמְשׁוּם הִכֵי טָמֵא. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{כ}** לְפִי שְׂזָה הַכְּלִי לֹא יַעֲשֶׂה לִישֵׁב עָלָיו. הִרְמַבֵּיִם. וְלֹא דְמִי לְמְשֻׁנָּה גִ' דְלַעִיל: **{כא}** **יוֹשְׁבֵת**. וְנִרְאֶה לִי שְׁמֵרֵב צַעַר יוֹשְׁבֵת עָלָיו, לְהִרְאוֹת סִימָן אֲשֶׁר בְּשִׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יַיִן עוֹד, עַל כֵּן יוֹשְׁבֵת עַל כְּלֵי שִׁיר. מֵהֶר"ם:

פרק טז - משנה א

א טהור. בשבירתו, אם נטמא. ואם נשברו כשהן טהורין, שבריהן אינן מקבלין טמאה. הרמב"ם: **ב** ומשמע דמיהו על כל פנים צריך שישוף. לשון מהר"ם, פרוש, גמר בלבד להשתמש בו בלא שיפה, טמאה מיד. נראה לי. משום דכל הכלים יורדים לידי טמאתו במחשבה. אי נמי יש לומר, גמר השיפה שאין צריך לשוף עוד. עד כאן לשונו:

פרק טז - משנה ב

ג אשר תחבר האריגה כלה, ותמנענה מלהפסד ולהתפרד. והוא מענין לא תחסם שור [דברים כה]. הרמב"ם:

פרק טז - משנה ג

ד מלשון ויכוננו [דברים לב]. והרמב"ם העתיק וכף: **ה** לרחב כו'. אף על פי שלא גמר גביהו, מקבלין טמאה, שהרי נראו למה שנעשו וצורת הכלים עליהן. הא למה זה דומה, לבגד שנארג מקצתו. הרמב"ם: **ו** והוא מענין אמרו באה הצפירה [יחזקאל ז]. רוצה לומר, הגעת סבוב האדנות לאלה הפקידים. הרמב"ם: **ז** מצאתי מנה בהרמב"ם, דומה לארון המתים:

פרק טז - משנה ד

ה משיחם. ענין יחסם בכלי העור, כשיכפלו קצתו ויתפרו אותו עד שיהיה שפה לכלי. ויקנב, שיחתך קצות העור היוצאין לחוץ, והן קצות קטנות דומות לשער. הרמב"ם: **ט** כמו ולאסורים פקח קוח [ישעיה סא]. הר"ש: **י** ובסוף פרק ג' דשקלים כתב שהוא עור שלוק: **יא** ויש מקומות שפרש בהפך:

פרק טז - משנה ה

יב תרגום ונהרסו ממגורות [יואל א], ואתפגרו חסניא. הר"ש. ועין תוספות יום טוב: **יג** טהורה. שאין תורת כלי עליה. הרמב"ם. והראב"ד כתב מפני שאינה עשויה לטלטל כלל: **יד** והוא מלשון והחיתל לא חתלתל [יחזקאל]. הרמב"ם: **טז**.

פרק טז - משנה ו

טו נראה לי שעשוי גם כן לאחו בידו יפה את המקל אשר נשען עליו בהלכות. אי נמי, לפעמים הולך במקום ברקנים וקוצים וצריך שיידחה אותם מן הדרך, שלא ישרטו בגדיו ופניו, ונמצא שהקסיה מועיל לו שלא יתחב לו קוץ בידו. ועין תוספות יום טוב: **טז** לקבלה. פרוש, לקבל האבק שלא יזיקנו, חשוב כלי. מפני הזעה, כגון צבעים נפחים וגרוסות שיש להן טרח גדול ומזיעין מן המלאכה, ומשימים אותם בראשם להקר, טהור.

פרק טז - משנה ז

יז והרמב"ם פרש, כלי מעור ילקטו בו רפתי הבקר כדי שלא יפסיד החטה בעת הדישה: **יח** ובנסחת ארץ ישראל, הוא לוח פשוט משימים

בו אֵשׁ כּוֹי: **{יט}** טְהוֹרִים. שְׁכַל אֱלוֹ אֵין עֲלֵיהֶם צוֹרֵת כְּלִי. הֶרְמֵבִים: **{כ}** טָמֵא. שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׂ אֶת הַכְּלִי בְּשַׁעַת מְלֶאכָה וְשֶׁלֹּא בְּשַׁעַת מְלֶאכָה. הֶרְמֵבִים: **{כא}** שֶׁשׁ עֲגָלוֹת צָב ^[במדבר ז] אָמְרוּ בְּסִפְרֵי קְמוּרוֹת. רְצוֹנוֹ לֹמַר קְעָרוֹרוֹת. הֶרְמֵבִים: **{כב}** טְהוֹרִים. מִפְּנֵי שֶׁהוּן מְשַׁמְשֵׁי הַכְּלִים בְּשַׁעַת מְלֶאכָה בְּלֶבֶד. הֶרְמֵבִים. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק טז - משנה ח

{כג} תֵּיק טְבֵּלָא וְסִקְרֵטִיא. הוּא שְׁעוֹשִׁין בְּעֲלֵי חֲכֵמַת הַתְּכוּנָה מִמִּתְכוֹת וּבָה שְׁרֵטוּטִין וְרִשְׁמִין שְׁבָהוּן מִכִּירִין מִהֶלֶד הַחֲמָה וְהַכּוֹכְבִים בְּגִלְגֵּל הַמְזָלוֹת כּוֹי, וּפְעָמִים עוֹשִׁין אוֹתָהּ מֵעַץ וְסוֹקְרִין בְּסִקְרָא וְרוֹשְׁמִין הַשְּׁרִיטוֹת עַל הַסִּקְרָא. וְלָרֵב חֲשִׁיבוֹת זֹאת הַטְּבֵּלָא עוֹשִׁין לָהּ תֵּיק. וְיִהְיֶה פְרוֹשׁ הַמְשָׁנָה כֶּד, תֵּיק טְבֵּלָא, שֶׁל מִתְכוֹת, וְסִקְרֵטִיא, אוֹ שֶׁל עֵץ סִקְרָא וְשְׁרוּטָה. כֶּף נַחַת: **{כד}** הָרִישׁ. וְכַתְּב, וְיֵשׁ אוֹמְרִים הַפְּגִיּוֹת. וּמְחִי קְבֵלוּ ^[חזקאל כז], תִּרְגוּם וּמַחַת פְּגוּזָהּ. וְכֵן הוּא בְּתִרְגוּם שְׁלֵנוּ. וְכֵן הָעֵתִיק הֶרְמֵבִים בְּחִבּוּרוֹ, הַפְּגוּזוֹת: **{כה}** טָמֵאִים. צָרִיד לָהּ בְּשַׁעַת מְלֶאכָה וְשֶׁלֹּא בְּשַׁעַת מְלֶאכָה. הֶרְמֵבִים: **{כו}** מְצִדוֹ. וּמִשְׁמַע דְּלִתְנָא קָמָא טָמֵא וְאֵף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵן מְצִדוֹ. שְׂאֵי אֶפְשָׁר שְׁיַחֲלִקוּ בְּמִצִּיאוֹת. וְצָרִיד עֵינוּ, טַעְמָא מֵאֵי:

יז

פרק

פרק יז - משנה א

{א} בְּרִמוּנִים. בְּעֲלֵי בְתִים חֲסִין עַל כְּלֵיהֶם, הַלְּכָד, נִקְבַּ כְּמוֹצִיא קְטָנִית, מְצָנִיעוֹ לְזִיתִים. נִקְבַּ כְּמוֹצִיא זֵית, מְשַׁתְּמֵשׁ לְאֶגוּזִים. נִקְבַּ ^[כמוציא אגוז], מְשַׁתְּמֵשׁ בּוֹ רְמוּנִים. אֲבָל שֶׁל אֶמֶן הָעוֹמֵד לְמַכָּר, לֹא הוּי שְׁעוּרִיָּה בְּהַכִּי. רִשׁׁי: **{ב}** אִם הָיוּ טָמֵאִים נִטְהָרוּ בְּנִקְיָה זוֹ, וְאִם הֵם טְהוֹרִים אֵינָם

פרק יז - משנה ב

[ג] שתי. יש לתמה למאי נפקא מנה, דהא מסיק שאם מקבל של ערב טמאה. ומהר"ם מפרש, דכלהא הא בבא דרבן גמליאל היא, והכי פרושה, החמת שעורה לטהר בפקעת של שתי, ואם אינה מקבלת של שתי אף על פי שמקבלת של ערב טמאה לרבן. וכן בית קערות כו' ובית הראי כו' טמא לרבן. אפלו הכי רבן גמליאל מטהר בכלן מפני כו'. עין תוספות יום טוב: **[ד]** טמאה. עד שתנקב רבה. הרמב"ם:

פרק יז - משנה ג

[ה] כמין סריגי חלונות כו'. הרמב"ם: **[ו]** טמאה. אף על פי שפלה נקובה כמוציא רמון. הרמב"ם:

פרק יז - משנה ד

[ז] ולהכי צריך שלשה אחוים, שצריך נקב יותר רחב מאלו היה האחד לבד. תוספות. ועין תוספות יום טוב: **[ח]** נפרצו. בדפנותיהן. עד השתא מיירי שנקבו בשוליהן. מהר"ם:

פרק יז - משנה ה

{ט} **בינוני**. לפי דעת הרואה. הרמב"ם: **{י}** **הזכרו**. בבית המדרש.
מהר"ם: **{יא}** **פדתנו בפרק ג' מערלה משנה ז'**. ואף על גב דרבי מאיר לא
מני להו אלא רבנו, מפל מקום גם רבי מאיר מודה דשאר רמונים לא
מקדשין דאין דרכו להמנות. הר"ש:

פרק יז - משנה ו

{יב} **הר"ש**. אבל הרמב"ם כתב, ידוע שיש מן השעורים של הענינים
התוריים מה ששערהו בכפיצה, כמו שאמרו שפיצה מטמא טמאת
אכלים:

פרק יז - משנה ח

{יג} **מזמן לצאת ממנו, שאינו נבלע בפרי כמשקה תפוחים ותותים, אלא**
אגור כמשקה ענבים. רש"י:

פרק יז - משנה ט

{יד} **של משה**. לפי מדת ארכו של משה דהינו אמתו. רש"י:

פרק יז - משנה י

{טו} **רבי מאיר כו' רבי יהודה**. במנחות דף צ"ז ילפינו להו מקרא. ועין
תוספות יום טוב: **{טז}** **הוא מזבח העולה של אבנים שעשה שלמה במקום**
מזבח הנחשת של משה: **{יז}** **שהמזבח מחבר לקרקע בסיד, כדאיתא ריש**

פָּרָק יז - מִשְׁנֵה יא

{יח} וְאִין לְתַמָּה עַל הַקּוֹ, כְּדָא שְׂכַחַן בְּעִזָּרָא [עִזָּרָא ד] שׁוֹשְׁנִכְיָא, עַל שְׁם שׁוֹשָׁן.
תּוֹסְפּוֹת:

פָּרָק יז - מִשְׁנֵה יב

{יט} שְׁלֵהֵן. לְהַרְיִב נְרָאָה לִי דְלָא גֵרִס לִיה. וְהַרְמַבִּים גֵּרִס לִיה וְזָה לְשׁוֹנוֹ,
כְּמוֹ הַפְּלֶדָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יִקְשְׁרוּ בּוֹ, לְפִי שְׂבָזָה יִקְשְׁרוּ פְּלֶדָה כּוֹ: {כ} גְּדוֹל.
דְּכִינּוֹ דְלָא נַעֲשֶׂה בִיּוֹדֵי אָדָם, בְּצִיר מְהֵכִי לָא חֲשִׁיב. רְשִׁי: {כא} יִשְׁנוֹ.
לְאוֹתוֹ אֲגֵרוֹף. רְשִׁי: {כב} לְשִׁכָּה. שְׂמִנְחָה בְּלִשְׁכָּה לְקַדַּח אֶת הַצְּרִיף לְבָדֵק
הַבֵּית. רְשִׁי: {כג} שְׂפַעֵל. שְׂעוֹשִׁין בּוֹ נֶקֶב וְתוֹקְעִין בּוֹ יְתֵד לְקִשְׁרֵי רְצוּעוֹת
הָעַל. רְשִׁי:

פָּרָק יז - מִשְׁנֵה יג

{כד} וְחִבֵּר כּוֹ. בְּתוֹרַת כְּהֵנִים יְלִיף לִיה. וְעֵינֵי תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: {כה}
מְשִׁיחָה. הִיא הַשְּׂפָה אֲשֶׁר יוֹצִיא הַחֵיט בְּעַת הַבְּדֵל הַבְּגָד. הַרְמַבִּים:

פָּרָק יז - מִשְׁנֵה יד

{כו} חוּץ. לָאוּ דְיוֹקָא, דְּהֵאִיכָא כָּלֵב הֵיִם: {כז} מְפַנֵּף כּוֹ. נוֹצַת הָעֵזְנִיָּה. כְּמוֹ
נְמַרְטוֹ כְּנַפִּיָּה, דְּפָרָק אֵלּוּ טְרַפּוֹת, דְּפָרַשׁ רְשִׁי נוֹצוֹת הַגְּדוֹלוֹת, הַכָּא נְמִי

נוצות העזניה גדולות מאד וחותכים אותן ועושין מהן פלים. מהר"ם :
[כח] משמע מלשונו דמזפה לא קאי אפני. ומהר"ם כתב, דמשמע
בתוספתא דקאי נמי אפני :

פרק יז - משנה טו

[כט] וקצת קשה, דהנה ליה למתני כלי קבול מכל מקום טמא, מהו
העושה דקתני. ועוד קשה, אמאי לא קתני בהדא משהו. ולשון מהר"ם,
נראה לי לפרש, לקט מכל מקום מן הטמאים ומן הטהורים ועשאו כלי
אחד, טמא. והינו הא דתנו לעיל העושה כלי מן הגדל בים וחבר להן מן
הגדל בארץ כו', ותניא הקא משום משכב כו', ופרוש, עשה משכב ומושב
מעור חיה שבים ושפיבשה. ועין תוספות יום טוב : [ל] המצה כו'. הואיל
והוא דבר של קימא שאפשר שיעמד. הרמב"ם : [לא] שחקקים. נקב קטן
בצדיהן, והוציאו האכל מתוך הנקב. רש"י : [לב] מחשבה. שאם בן דעת
חשב עליהן, טמאים במחשבה, דתנו סוף פרק כ"ה כל הפלים יורדין לידי
טמאתן במחשבה. רש"י : [לג] משמע דאלו מדדו הנה מעשה. והא דסיים
ולא עשו בהן מלאכה, הינו שלא מדדו. אבל רש"י כתב, שאפלו מדדו בה
אלא שלא עשו בה מעשה לשם כלי :

פרק יז - משנה טז

[לד] וכלומר, שפניח בו המזוזה שאין נותנין ממנה מכס, ותחתיה טומן
המרגליות. ועין תוספות יום טוב : [לה] דברי תורה. צדיקים כו' יזקרו בם
שלא לרמות הבריות. ופושעים כו' ילמדו לרמות. רש"י :

פרק יז - משנה יז

[לו] ואינה של אבן, לפי שקלי אבנים לא יטמאו כלל. ואינה גם כן משחזת
ברזל, לפי שקלי מתכות פשוטיהן טמאים. הרמב"ם : [לז] הקש. שקל

הגדל מן הארץ, בכלל כלי עץ. הרמב"ם: {לח} ולפי מה שכתב בפרק כ"ד משנה ד' דכל הטמא מדרס טמא אף בשאר הטמאות, צריך עיון. והרמב"ם חזר בו בחבורו, שכתב, טהורה מן המדרס. וכתב הפסוף משנה, הטעם יש לומר שמתוך שהיא קשה אינה ראויה לשכיבה:

יח

פרק

פרק יח - משנה א

{א} וביניהם. אותו אור שפין הרגלים מתחת, אינו נמדד, דלא אמרינן רואין כאלו שוליים יורדין עד סוף הרגלים. רש"י: {ב} טפח. מקום חשוב הוא.

פרק יח - משנה ב

{ג} והתוספות כתבו, דאין נראה לפרש כן, דאין [ד] להניח מעות על האופן, דתני ואין גוררין כו' בזמן שיש עליה מעות. ומפרשים דמוכני הינו כן של שדה. כמו את הפיור ואת כנו. וכמו מכונות, במלכים (א), פרוש, בסיס שהשדה מנחת עליו. ועין תוספות יום טוב: {ד} ולא שנקנסה לבית שהמת בו, דאם כן אין כאן הצלה שהרי הגג מאהיל על הטהרות מלמעלה. אלא כגון שנקנסה לבית הקברות כו'. רש"י. ועין תוספות יום טוב:

פרק יח - משנה ג

פרק יח - משנה ה

{ו} וְכֹן זָבָה נִדְּהָ יוֹלְדֶת מִצָּרַע, וְאִמָּנָם לְקַחוּ הַזָּב דָּרָךְ מִשָּׁל. הֶרְמַבִּי"ם: {ז} **מִטְמֵא**. וְדוֹקָא כְּשֶׁכֶּל הַמִּטָּה קִיַּמְתָּ וְכִלְהָ שֶׁל אָדָם אַחַד, שְׁסוּפוֹ לְחֹזֵר וּלְחַבְרָה. אָבֵל אִם נֶאֱבַד מִקְצָתָהּ, אוֹ שֶׁהִיא שֶׁל שְׁנֵי בְנֵי אָדָם, הוֹאִיל וְאִין סוּפוֹן לְחֹזֵר וּלְחַבְרָה טְפִי, אֶפְלוּ אִיכָא אַרְכָּה וּשְׁתֵּי כְרַעִים, קִצְרָה וּשְׁתֵּי כְרַעִים, טְהוֹרָה, כְּדִתְנִן בְּסוּף פְּרָקִין מִטָּה שְׁנַגְנַב חֲצִיָּה כּוּי. תּוֹסְפוֹת:

פרק יח - משנה ו

{ח} **וְתִקְנָה**. לָאוּ דוֹקָא וְתִקְנָה, אֶלְא אַגְבִּי רִישָׁא נְקֻטָּה. תּוֹסְפוֹת: {ט} הַרִ"ש. וְלֹא רָצוּ לְפָרֵשׁ שְׁטִמְאָה מִנֶּעַ מְדָרְס שְׁנַגְעָה בְּעֲצָמָהּ וְכִדְתְּנִן בְּפָרֵק כּוּי מִשְׁנָה ז' ח' ט' י', דְּהִכָּא רוֹצִים לְפָרֵשׁ אֶפְלוּ לְרַבִּי יוֹסִי דְּפִלִּיג הֵתָם. וְטַעֲמִיהוּ, דְּקִימָא לֹן טְמֵאת בֵּית הַסֵּתְרִים אִינוּ מְטֵמֵא:

פרק יח - משנה ז

{י} הִיא שֵׁיטַת רַבְּנֵי תָם דְּלֹא אִמְרִינֵן הַחֲרֵב הָרִי הוּא כְּחֻלְלָא אֶלְא בְּכָלִי מִתְכֹּות. וְשֵׁיטַת הֶרְמַבִּי"ם דְּבִכְלָ כְּלִים אִמְרִינֵן הָרִי הוּא כְּחֻלְלָא, וְאִם כֹּן בְּמֵת רָצָה לֹמַר בְּטֵמֵא מֵת. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {יא} **כִּלְהָ כּוּי**. וְאִם הִזָּה עַל הַמִּטָּה, טְהוֹרָה וְהַכְּרַע בְּכֻלְלָהּ. וְאִם פְּרִשָׁה קִדְּם הִזָּה, הַכְּרַע טְמֵמָה. הֶרְמַבִּי"ם:

פרק יח - משנה ח

[יב] ואין כו'. שאין הראשון מטמא כלים, מפני שהוא נלד. הרמב"ם:

פרק יח - משנה ט

[יג] ולהבא. הרי זה דומה למי שעשה כלי אחד משברי כלים שנטמאו, שהוא טהור ומקבל טמאה להבא. הרמב"ם:

יט

פרק

פרק יט - משנה א

[א] וגרסת הרמב"ם והר"ש, הנוגע, וכלומר שאחר שנתפרקה המטה שוב אין לחבלים חבור: **[ב]** ולפנים. והקשר בכלל. שהרי נימי הקשר כל שהוא לצרכו מטמאין. ולשון הרמב"ם, מן הקשר ולחוץ עד שלש אצבעות טמא, מפני שהן צרכיו של קשר כו'. וחוץ לשלש אצבעות טהור כו', שאפלו פסקו אין הקשר נתר. עין תוספות יום טוב: **[ג]** רבי יהודה אומר כו'. בתורת כהנים, במשכבו, ולא בנימין היוצאים מן הקשר חוץ משלש. הר"ש. וכתב הרמב"ם דשעורן זה בחבל המטה אשר עביו ידוע אצלם כו'. עין תוספות יום טוב:

פרק יט - משנה ב

[ד] עד חמשה כו'. וחמשה כלמעלה. תוספתא: **[ה]** טהור כו'. בתורת
כהנים יליף ליה: **[ו]** עשרה. ועשרה כלמטה הימנו. תוספות: **[ז]** שבו כו'.
אחמשה ועד עשרה קאי. הר"ש:

פרק יט - משנה ג

[ח] הר"ש. אבל הוא מפרש מזרן בגד צמר שנותנים תחת המצעות. ופרוש
מזרן שכתב הר"ב הוא מהרמב"ם. אבל הוא מפרש חבק הוא האזור אשר
ישימו אותו על המרדעת כדי שייעמד על גבו, ורחבו טפח וארכו יותר,
ובקצהו שניצין יחברו בהו המשאו. והר"ב הרכיב שני הפרושים, ואינו
ענין אחד:

פרק יט - משנה ה

[ט] שבעה. שזאת המטה היא נלקחת ממי שנטמא טמאת שבעה מן המת.
והמזרן מן הבגדים. וכאשר היתה המטה אב במת והוא סוף אב, לא
תשים הבגדים והוא המזרן הנוגע בה אב גם כן, אבל ראשון. הרמב"ם:

פרק יט - משנה ז

[י] אף על פי שאפשר לישיב עליה ככסא, מפני שעקר מעשיה לקבלה, וכבר
בטל העקר. הרמב"ם. ועין לקמן משנה ט':

פרק יט - משנה ח

לְשׁוֹן הַרְמַבִּי"ם, כְּמוֹ שְׁנֵי נוֹדִים קַטְנִים: יא

פרק יט - משנה ט

יא **מְטַמֵּא**. הוֹאִיל וּפְתִיחָהּ מִצְדָּה וְלֹא נִפְתְּחָהּ לְמַעַלָּה, רְאוּיָהּ לְמִדְרָס כְּשֶׁהִיָּתָה. וְכָל הַמְטַמֵּא טָמֵא מִדְרָס מְטַמֵּא טָמֵא מֵת: יג **מִפְּנֵי כּוֹי**. וְשִׁיְהִיָּה כָּלִי שִׁיטְמֵא טָמֵאת מֵת הוּא הָעֵקֶר. וְזֶה הוֹלֵךְ עַל הַשְּׂרֵשׁ בְּפָרֶק וְיִמְנָדָה, כָּל הַטָּמֵא מִדְרָס טָמֵא מֵת, וְיֵשׁ שִׁטְמֵא טָמֵא מֵת וְאִינוֹ טָמֵא מִדְרָס. הִנֵּה נִתְבָּאֵר שִׁטְמֵאת מֵת עֵקֶר. הַרְמַבִּי"ם:

פרק כ

פרק כ - משנה א

א וְכִיּוֹן שֶׁמִתְחַלֵּת עֲנִינָם נַעֲשׂוּ לְשְׁנֵי דְבָרִים יַחַד, לְהִיּוֹתוֹן מִכְּלֵי קַבּוּל וְלִישֵׁב עֲלֵיהֶן, וְלִזְהָ כְּאֶשֶׁר נִפְתְּחוּ וְנִטְהָרוּ מִטָּמֵאת שְׂרָץ, הִנֵּה נִשְׁאַרוּ בְּדִין הַמְשֻׁכָּב וְיִטְמָאוּ בְּמִדְרָס. הַרְמַבִּי"ם. וְעִיֵן תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק כ - משנה ב

ב כְּשֶׁנּוֹפֵחַ בְּפִיו. הַר"ש: ג דְּכִיּוֹן שֶׁאֵינָהּ מְלֵאָה מִתְגַּלְגֶּלֶת. הַר"ש: ד וְאִינוֹ יָכוֹל לְרַחֵץ בָּהּ רְגָלוֹ אַחַת. תּוֹרַת כְּהֻנִים: ה כְּשֶׁכִּפְּאָה עַל פִּיָּה. וְכִדְתִּנְיָא, כְּפָה סָאָה וְיִשֵׁב עֲלֵיהָ: ו שֶׁהָרִי הִיא כְּקַעֲרָה וְשַׁעוּרָה בְּזִיתִים. וּבִיתָר מִתְשַׁעָה קַבִּין לְקָמוֹן בְּמִשְׁנָה ד': ז מְקַבֶּלֶת כּוֹי. לֹא יִדְעֵנָא אֲמַאי

מְשַׁנֵּי הַכָּא מִבְּכֵל דְּוִכְתֵּי דְתַנֵּי טְמֵאָה מְדָרְס:

פרק כ - משנה ג

[ח] וְתַרְגוּמֵי נֶסֶס, כְּלוּנְסָא כּוּי. וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵנִס הוּא כְּמִין מִקֵּל אֲרֻךְ שֶׁאֵינּוּ עֵב, הַכָּא מִיָּרִי שֶׁהוּא עֵב כְּמוֹ קוֹרָה. דְּהָא תַנּוּן בְּסִיפָא כְּסָא שֶׁקִּבְעוּ בְּכְלוּנְסָא: **[ט]** מִדְּלֵא כְּתִיב גַּבִּי מִשְׁכָּב אֲשֶׁר שָׁכַב וְגַבִּי מוֹשָׁב אֲשֶׁר יָשָׁב בְּקַמְיָץ וּפְתִיחַ, וְכְתִיב יִשְׁכַּב יָשָׁב, מִשְׁמַע שֶׁיִּשְׁכַּב עָלָיו תַּמִּיד, בְּמִיחָד לְשִׁכְיָה וְלִישִׁיבָה. וְגַבִּי מִשְׁכָּב נְמִי דְרִישׁ לִיהָ הֵתֵם הַכִּי. רַשִׁי:

פרק כ - משנה ד

[י] גְּדוּלָה. וְתַרְהָ מִתְּשַׁעָה קַבִּין. הַרִישׁ:

פרק כ - משנה ה

[יא] קִבְעוּ. בְּמִסְמָרִים. הַרְמַבֵּיִם. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יב]** בְּשִׁדָּה כּוּי. לְכַאוּרָה אֲוִרְחָא דְמַלְתָּא נְקֻט. אֲבָל הַרְמַבֵּיִם כְּתֵב, הַרִי זֶה מְכַלֵּל הַשִּׁדָּה וְטְהוּרָה. נְרָאָה שֶׁדַּעְתּוֹ דְּמִיָּרִי דְּוִקָא בְּשִׁדָּה כּוּי הַבָּאִים בְּמַדָּה, שֶׁהֵם טְהוּרִים:

פרק כ - משנה ו

[יג] אֲבָל הַרְמַבֵּיִם הַשְּׁוֹה שְׁתֵּי הַמְּשַׁנֵּי, וּמְפָרֵשׁ לְמִשְׁנֵתָנוּ דְּהַכִּי קְאָמַר, אֲבָל טְמֵא טְמֵא מִתְּכֵלּוּמֵר שֶׁהוּא יָשׁוּב כְּמוֹ כְּלִים אֲשֶׁר נִטְמְאוּ בְּטֵמְאָה מִת,

כְּאֲשֶׁר נִגְעוּ בַּמִּדְרָס יָשׁוּבוּ רֵאשׁוֹן. עַיִן תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: {ד} הַרְיִישׁ. וְלֹא יִדְעֶנָּה לָמָּה לֹא הִרְאָה עַל מְקוֹמָהּ בְּמַכִּילֶתֶיךָ פֶּרֶק כ"ז מִשְׁנֵה ט': {טו} טַמְאָה מֵת. וְלֹא עֲשָׂאוּהוּ כְּאַחַת מִמְחֻצוֹת הַבַּיִת שֶׁאֵינָן מְקַבְּלוֹת טַמְאָה. רַשִׁי:

פרק כ - משנה ז

{טו} גִּמְרֵי כו'. לְכַאוֹרָה קָשָׁה לָמָּה לִּי לְמַתְנֵי הַכִּי, דְּהָא בְּכָל מְקוֹם שֶׁנִּשְׁנָה הַמְּלָאכָה שָׁבָה מִטַּמְאָה הַכִּלִּי, טַעֲמָא לְפִי שְׂבוּ נִגְמַרְתָּ מְלֹאכְתּוֹ. וַיֵּשׁ לֹאמֵר, דְּבַמְחֻצֵּי יֵשׁ שְׁעוֹשִׁין עוֹד מְלֹאכּוֹת אַחֲרוֹת אַחַר זֶה הַמְּלָאכָה וְהוּא אֲמִינָא דְעֵדִין לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּהּ מִקָּרִי, קָא מִשְׁמַע לָן:

כא

פרק

פרק כא - משנה א

{א} הַנוֹגֵעַ כו'. מִיָּרִי שֶׁהִבְגֵּד בְּשַׁעַת אֲרִיגְתּוֹ הִיָּה בְּאֵהָל הַמֵּת וְהָרִי נְטֻמָּא. וְאִין מִטַּמְא בְּשַׁעַר הַטַּמְאוֹת זֹלֶת הַצָּרַעַת אִם לֹא הָאָרוּג לְבַד. שְׁנַאֲמַר אוּ בְּגָד, עַד שֶׁיְהִיָּה בְּגָד שֶׁהוּא טוֹי וְאָרוּג. וְאָמְרוּ בְּכָאן כִּי כְּאֲשֶׁר יִגַּע הָאָדָם בְּכַבֵּד הָעֲלִיּוֹן כו', שְׁכָל אֵלּוּ אֵינָן חַבּוּר לְבְּגָד. אֲבָל הַנוֹגֵעַ בְּנֶפֶשׁ הַמְּסַכֵּת כו', שְׁכָל אֵלּוּ חַבּוּרִין לְבְּגָד. הַרְמַב"ם: {ב} וּבְנִסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבְהַמְשַׁכְתּוֹ כו': {ג} צָרִיךְ לֹאמֵר שֶׁיִּלְךְ בּוֹ חוּט הָעֶרֶב. וְעַיִן תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהָאָרִיךְ בְּזָה: {ד} וְאִף עַל גַּב דְּהִתָּם בְּאֶלְיָן בְּתַחֲלָה וּבְסוּף, הָרִי אוֹתִיּוֹת אַחֲהִי"ע מִתַּחֲלָפוֹת. אֲבָל הַרְמַב"ם פָּרַשׁ שֶׁהוּא מְלֻשׁוֹן תְּלִיָּה, לְפִי שֶׁהָעִירָה הוּא הַנִּתְלָה וְהַדְּבִק, עַד כָּאן. כְּלוּמַר שֶׁהוּא מְלֻשׁוֹן מְעֵרָה (דְּפָרֶק ג' דְּטַבּוּל יוֹם). וְלִשׁוֹן מְקָרָא מֵעֶבֶר אִישׁ וְלִיּוֹת [מְלָכִים א ז]. וְעַיִן תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב בְּאָרְךְ בְּעֵנִין כָּל הָאָרִיגָה וּמְלֹאכּוֹתֶיהָ בְּכָל הַפָּרֶק:

פרק כא - משנה ב

[ה] הנוגע כו'. הפונה בזאת ההלכה כמו כונת אשר לפניה. וזה שהוא
יאמר כי כאשר נטמאת העגלה או המחרשה או הדברים המחרשים בהן,
יחשב כמו הדבר אשר נטמא. הרמב"ם: **[ו]** ודומה לעין. הר"ש: **[ז]** ולשון
הרמב"ם, לרכיבת אדם:

פרק כא - משנה ג

[ח] פלומו, ולקד שונה סניפין ולא סניף: **[ט]** של חרש. שנטמא הרמח
שבו הנוגע במקבש טהור. הרמב"ם: **[י]** רצונו לומר ולקד הנוגע בהם
טהור:

כב

פרק

פרק כב - משנה א

[א] ונמצא בפתוב ואשישה אחת [שמואל ב ו], ופרשו רבותינו זכרונם לברכה
גרבא דחמרא: **[ב]** ובפרק י"א משנה ד' ומשנה ו' מפרש דבתר עקר
אזלינו. ויש לומר דהתם מירי בכלי שהצפוי כמוהו אלא דאחד טמא
ואחד טהור:

פרק כב - משנה ב

[ג] מִרְגְּלָיו. מִן הַשֵּׁלֶשׁ רַגְלָיִם אֲשֶׁר לוֹ. הֶרְמַבִּ"ם:

פרק כב - משנה ד

[ד] מִטְהָרִין. וְהָא דְתַנּוּ לְעִיל פֶּרֶק כִּי מִשְׁנָה הִי כֹפֶת שֶׁקִּבְעוּ כו', אֲלֵמָּא בְקַבְיֵעות לְחֹוד לֹא פֶרְחָה טְמֵאָה מְנִיָּהוּ (וְכֹן שָׁם בְּמִשְׁנָה ג פֶּסָא כו'), הִתְם מְשֻׁם דְּבִדּוּכְתִּיָּהוּ נְמִי לִישִׁיבָה קִימִי, אֲלָא מְשֻׁם בְּנִין מִטְהָרִין לְהוּ, וּמְשֻׁם הִכִּי בְעֵינֵן קִבְעַ וּבְנָה עָלֶיהוּ. אֲבָל הִכָּא קָא בְטִיל מִישִׁיבָה לְגַמְרִי, וּלְכַד טְהוֹר בְּקַבְיֵעות לְחֹוד לְבֵית הַלֵּל. וְעֵין תּוֹסְפֹת יוֹם טוֹב: **[ה]** הָעֵשׂוּי בָּהּ. רְצוֹנוֹ לומר שֶׁנִּמְצָא עִם הָעֶרְבָה מְעַץ אֶחָד. הֶרְמַבִּ"ם:

פרק כב - משנה ה

[ו] שְׁאִם אֶחָד בּוֹלֵט חוּצָה וְאִין שְׁכַנְגְדוּ גַם כֵּן בּוֹלֵט, נִמְצָא כְשִׁיטָהוּ עַל אוֹתוֹ צַד, שֶׁהוּא מְטָה בְשִׁפּוּעַ, מִפְּנֵי שֶׁהִנָּסֵר אֶחָד אֲרָךְ וְיוֹצֵא וּבּוֹלֵט מִהַשְּׁנִי: **[ז]** וְנִכְלָל גַּם כֵּן הַלּוּחֹת הָעֵשׂוּיִין לְמוֹשֵׁב:

פרק כב - משנה ח

[ח] וְתִימָה, דְּכָלִי אֲבָנִים אִין לָהֶם טְמֵאָה אֶפְלוּ מִדְּרָס. וּלְשׁוֹן הֶרְמַבִּ"ם מִקּוֹם יָשֵׁב בּוֹ בְקִצָּה הָעֵץ וְיִסְתַּת הָאָבֹן:

פרק כב - משנה ט

[ט] והרמב"ם פֵּרַשׁ, לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ פְּנֵי הַכֶּתֶל:

פרק כב - משנה י

[י] נְקוּב בְּאִמְצַע כְּשַׁעוֹר סִיט וְיֹשֵׁב עָלָיו אָדָם וְתַחְתּוֹ גֶּרֶף כְּדֵי לְקַבֵּל בּוֹ הַרְעִי. עֲרוּךְ: **[יא]** מִדְּרָס. כְּשֶׁנִּטְמָא כְּשֶׁהוּא מִחֻבֵּר קֹאֲמֵר. וַיֵּשׁ בּוֹ כְּשַׁעוֹר. אֲבָל הַבְּרִזָּל טְהוֹר מִן הַמְּדָרָס שֶׁעָלָיו, אֲבָל לֹא טְהוֹר מִשְּׂאֵר טְמָאוֹת. דָּאִי לְכַתְחֵלָה קֹאֲמֵר, בְּרִזָּל טְמָא בְּשֶׂאֵר טְמָאוֹת, פְּשִׁיטָא. וְעוֹר נִמְי אִם יֵשׁ בּוֹ כְּשַׁעוֹר, פְּשִׁיטָא. וְאִי לִית בֵּיהּ כְּשַׁעוֹר, אִמְאִי טְמָא מִדְּרָס. הִרְאֵב"ד: **[יב]** שְׁחֲפוּיֹו כּוֹי. וְשִׁפְתוֹתָיו גַּם כֵּן מֵעוֹר. וְכֹאֲשֶׁר הוֹסֵר הַכֶּסֶי וְשֶׂאֵר בִּלְתֵי שְׂפָה אֵינּוּ רְאוּי לְדַבֵּר, לֹא יֵשֵׁב עָלָיו, לְקַטְנוּתוֹ, וְלֹא לְשׁוּם בּוֹ דְבָר, לְהַעֲדֵר הַצְּדָדִין. הִרְמַב"ם: **[יג]** מִכְּבָר, מִתְרַגֵּם קִנְקֵל. עֲרוּךְ: **[יד]** וְהִרְמַב"ם כְּתַב, שְׂאִין לוֹ קִרְקַע:

כג

פרק

פרק כג - משנה א

[א] הַכְּדוֹר. יִשְׁחֲקוּ בּוֹ. הִרְמַב"ם: **[ב]** וּפְיֹו תְּפוֹר וּבּוֹ עוֹשִׂים הַמְּנַעַל, כְּמוֹ שְׁעוֹשִׂים רְצָעָנִים שְׁלָנוּ בְּדָפוּס שֶׁל עֵץ. הִר"שׁ: **[ג]** מִחֻבֵּרוֹ. פֵּרוּשׁ, שְׁתוֹפֵר הַמוֹכִין עִם הָעוֹר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמְטוּ אֹנָה וְאֹנָה מִתַּחְתּוֹ כְּשֶׁרוֹכֵב עַל הָאֶפֶק, דוֹמִיָּא דְתַפְיֵרַת הַבְּגָד שֶׁמְמַלְאִין בְּמוֹד וְצִמּוֹר גֶּפֶן בֵּין תַּפְיֵרָה לְתַפְיֵרָה כּוֹי שְׂרָגִילוֹת גַּם כֵּן לְחֻבֵּר הַמוֹד בְּתַפְיֵרוֹת עִם הַבְּגָד עֲצָמוֹ. וְעֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק כג - משנה ב

[ד] משמע כל שרוכבין עליו בפסוק רגלים יש בו משום מרכב כו'. אבל דעת רש"י אינו כן, אלא שאינו מטמא משום מרכב אלא אותו הראוי לסמיכה בשעת רכיבה. וצריך לומר בכל הני דהקא, שיש בהן דברים הראויין להסמך בהן לפניו או לאחריו: **[ה]** ותימה, מה ענין זה למרכב. ושמה הוא אחד מפלי האפף, או אותן שמשים בו הרוכב רגליו. ונקרא כן מפני שפכה בה תמיד כעין מדוכה. מהר"ם. ועין תוספות יום טוב: **[ו]** **שעומדין**. והזב מטמא משום מושב כשהוא עומד גם כן. כדתנן בסוף פרק ב' דזבים. עין תוספות יום טוב:

פרק כג - משנה ד

[ז] אין כו'. ולא אתפרש טעמא מאי. וגם צריך לומר דמשבר של חיה אין ישיבתו ישיבה כמו אסלא דסוף פרק דלעיל, דהא לא פליג רבי יוסי אאסלא. תוספות יום טוב:

פרק כג - משנה ה

[ח] לשון הערוך, ומביאין לוח של אבן או של עץ ומעמידין אותו מטה, והמקום נמוך וסומכים אותו בעץ ומניחים תחת כו': **[ט]** לשון הרמב"ם, מצודות יפסיקו המים בימים עד שיתקבצו שם הדגים, ואחר יוציאו המים וישארו הדגים כו': **[י]** **טמאין**. רצונו לומר בטמאת מדרס. אי נמי בשאר טמאות. דוקא. הר"ש:

פרק כד - משנה א

[א] וְהָא דְנִקְט טָמֵא מֵת, מְשׁוּם דְאֵב הַטְּמֵאָה הוּא, וְהִכִּי קָאָמַר, אֵב הַטְּמֵאָה עַל יְדֵי מֵת וְלֹא עַל יְדֵי זָב. רַשִׁי:

פרק כד - משנה ב

[ב] שֶׁלֶשׁ כו'. וְהָא דְלֹא חָשִׁיב עֲגָלָה שֶׁל קָטוֹ, דְאִין חוֹשְׁבִין כְּאִן כִּי אִם לְמִנּוֹת שֶׁלֶשׁ עֲגָלוֹת שֶׁיֵשׁ לָהֶם שְׁלֹשָׁה מִיָּנִין, וְאִינוּ יוֹרֵד לְמִנּוֹת כָּל הָעֲגָלוֹת. הַרְ"שׁ:

פרק כד - משנה ג

[ג] לְשׁוֹן מִהַרְ"ם, שֶׁהִיא גְדוּלָה בְּיוֹתֵר, שֶׁמִּחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סָאָה. כְּמוֹ אֲנָשִׁי מְדוּת:

פרק כד - משנה ד

[ד] וְנִרְאָה לִי דְהִכִּי פְרוּשָׁא, דְבִרְאוּיִים לְמִדְרָס לֹא מִיָּרִי, דְאוֹתָן טָמֵאִין בְּכָל בֵּין בְּמִדְרָס בֵּין בְּמֵת, דְכָל הַטְּמֵא מִדְרָס כו'. וְהָא דְרִישׁ פְּרָק כ', צְרִיךְ לומר דְכִיּוֹן דְהִיוּ רְאוּיִין לְשָׂאָר טְמֵאוֹת וְנִתְקַלְקְלוּ, יֵצְאוּ מִזֶּה הַכָּלָל,

וּנְשָׂאָרוּ רַק בְּטִמְאָת מִדָּרֶס. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק כד - משנה ה

{ה} הַבָּאִים לְהַקִּיזוּ: {ו} וְאוֹמְרִים לוֹ עֶמֶד וְנִעְשָׂה מְלֹאכֶתֵנוּ. כָּסֶף מְשֻׁנָּה:
{ז} וְהִרְמַבִּ"ם פִּרְשׁ, שְׁשׁוּטְחִין עָלָיו הַזֵּיתִים:

פרק כד - משנה ו

{ח} אֶלָּא לְהַנִּיחַ עָלָיו חֲפָצִים. מִהֲרִ"ם:

פרק כד - משנה ז

{ט} וּבְרִישׁ פָּרֶק ט"ז פִּרְשׁ, כֶּסֶף שֶׁל פְּרָקִים. וְהָעֶרוּךְ פִּרְשׁ, כּוּרְסֵיָא קָטָן
לְפָנֵי תַבַּת סֶפֶר תּוֹרָה. וְזֶה לְשׁוֹן הִרְמַבִּ"ם, פְּנִיקְסִיּוֹת הֵן כָּל שְׁנֵי לּוּחוֹת
מִזְדוּגָּיִם יְהִיּוּ לְסוּפֵר אוֹ לְזוּלְתוֹ. וְשֵׁם פְּנִיקְס עַל הָאֵמֶת אֲמָנָם הוּא לְסוּפֵר.
וְאֶפִּיפּוֹרִין הוּא כֶּסֶף שֶׁל פְּרָקִים כְּאֲשֶׁר יִתְפַּשֵּׁט יְהִיּוּ שְׁנֵי לּוּחוֹת וְיֵשֵׁב
הַסּוּפֵר עָלָיו, וְכְאֲשֶׁר יִתְקַבֵּץ יָשׁוּב לּוּחַ אֶחָד:

פרק כד - משנה ח

{י} וְקִשָּׁה, מֵאֵי שְׁנָא מִתְרַבּוּסִין דְּמִשְׁנָה ה' דְּטָהוּרָה מְכֻלוּם מִפְּנֵי שְׂאִינָה
מִמְשַׁמְשֵׁי אָדָם:

פרק כד - משנה ט

[יא] יַעֲתִיקוּ אוֹתוֹ עַל הַגְּמָלִים. הַרְמַבִּי"ס. וּמַהֲרִי"ס פֶּרֶשׁ שֶׁהוּא כָּלִי מַעוֹר גְּמָלִים וּמַחֲזִיק אַרְבָּעִים סָאָה וְאֵינוֹ מֵיֶחֱד לִישִׁיבָה, וּלְכֹד טָהוֹר:

פרק כד - משנה י

[יב] וְאִין הַמֶּפֶץ בְּכֹלל פְּלִים, וְאָף עַל פִּי כֹן טָמֵא הוּא בְּמִדְרָס מֵהַתּוֹרָה, דְּכִתִּיב כָּל הַמְשָׁב. וְכֹן בְּמֵת וּבְשָׁאָר טָמְאוֹת מִדְּבָרֵיהֶן כְּכֹל פְּשׁוּטֵי כָּלִי עֶץ. וְזֶה הַכֹּלל גְּדוֹל כָּל הַמִּתְטָמֵא מִדְרָס כּו'. הַרְמַבִּי"ס: **[יג]** וְלֹא יִדְעָנָא זֵיתִים מֵאֵי שִׁיבֵי הַכָּא, דְּהָא לֹא תֵּן אֶלָּא גִתּוֹת:

פרק כד - משנה יד

[יד] שֶׁל סִפְרִין כּו'. אֵינָה מִטְמָאָה מִדְרָס, שֶׁאִין מִשְׁתַּמְשִׁין בָּהֶן לְשִׁכִּיבָה. וְטָמֵא טָמֵא מֵת, שֶׁפְּעָמִים עוֹשִׂין אוֹתָן כְּמִין תִּיק וְנוֹתְנָה בְּחִיקוֹ וּמִתְחַמֵּם בָּהּ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ לְעִנְיֵן פְּלָאִים: **[טו]** וְהַרְמַבִּי"ס גֵּרַס תְּכָרִיד וְשֶׁל נְבִלֵי וְכו', וּפְרִשׁ תְּכָרִיד תְּכָרִיכֵי הַמֵּת: **[טז]** כְּדִלְעִיל פֶּרֶק ט"ז מִשְׁנָה ז'. הַר"ש. וְצָרִיד לומר דְּלֹא דָּמִי לְתְּכָרִיד הַפְּלִים דְּמִשְׁנָה י"ב:

פרק כד - משנה טז

[יז] וְכו' נִרְאָה לְקָמוֹן פֶּרֶק כ"ח מִשְׁנָה ט'. הַר"ש:

פרק כד - משנה יז

[יה] מהוהה. מלשון תהו ובהו. רצונו לומר דבר שאין בו ממש. מהר"ם:
[יט] ירוב פרושים כאן. שפרוש הראשון והשלישי הוא מהר"ש, ופרוש
השני הוא מהרמב"ם. ועין תוספות יום טוב: **[כ]** ותימה, דתנא קמא בבגד
אירי, ואתי רבי שמעון לפרושי מיירי בשל מתכות. ובמהרמב"ם בנסחת
ארץ ישראל סיים, ואין הלכה כרבי שמעון. ועין תוספות יום טוב:

כה

פרק

פרק כה - משנה א

[א] והוא בית פניסת האבנט, ושמו תובריות. ואית דאמרי, תופרות.
הר"ש. ועין תוספות יום טוב:

פרק כה - משנה ב

[ב] ופרוש אחרים ותוד, שהפלי עצמו חלוק, וכמו שחלוקים שאר פלים
לעגן אחרים ותוד בדיניהו הכי נמי המרדע חלוק הוא בעצמו לעגן דין
אחר כו'. ויש לומר דהר"ש והרמב"ם לא פליגי אלא מר אמר חדא כו'.
עין תוספות יום טוב:

פרק כה - משנה ג

{ג} וְלִפְנֵי יֵשׁ תְּוֹדָה וְאַחֲרָיִם. וְעֵינַי תְּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ד} וּמִמֶּלֶךְ דְּמֵאֵי דְקִאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְצָרִיד לְהִטְבִּיל כְּהִלְכָה הִיא:

פרק כה - משנה ה

{ה} וְלֹא כֻלּוֹ בְּכֻלּוֹ תּוֹכוֹ, אֶלֶּא צֵד שְׁכַלְפֵי חֲצֵי רַבַּע. כֶּדָּ צָרִיד לֹמַר לְמֵאֵי דְמַסִּיק. אֶלֶּא דְקִשָּׁה, דְּהִתָּם פָּסַק דְּלֹא כְּרַבִּי יוֹחֲנָן בֶּן נוּרִי: {ו} כֻּלּוֹ. אֶתְּוֹן לְרִישָׁא:

פרק כה - משנה ז

{ז} הֶרְמֵבִ"ם. וְהָכֵי נְמִי מְפָרֵשׁ לְעֶרְבָה. וּפְרוּשׁ הֶר"ב בְּעֶרְבָה הוּא מְהֶר"ש. וְהוּא מְפָרֵשׁ הֶקָא, דְּאִם אַחֲרָיִם טְמֵאִים וּבֵית הַצְּבִיטָה טְהוֹר אוֹ אִפְכָא, לֹא גִזְרִינָן הָאֵי אִטּוּ הָאֵי שְׁלֵא יִטְלֹנוּ בְּזָה פֶּן יִגַע בְּזָה: {ח} בְּלִבָּד. וְטַעְמוֹ דְּרַבִּי יוֹסִי, דְּכִשְׁהוּא וְיָדִיו טְהוֹרוֹת אֲזֵ נִזְהָר הֵיטֵב שְׁלֵא יָבֵא לְיָדֵי רַבּוּי טְמֵאָה לֹא הוּא וְלֹא כְּלָיו. אֲבָל כְּשִׂידִיו טְמֵאוֹת אֵינּוּ נִזְהָר כָּל כֶּדָּ וְחִישִׁינָן. מְהֶר"ם:

פרק כה - משנה ח

{ט} קְמָקוּם. שְׁהִיו אַחֲרָיו טְמֵאִין. הֶרְמֵבִ"ם:

פרק כה - משנה ט

[י] צביעה. אתאן לרבי מאיר דמשנה ז'. אבל לרבי יוסי, באין להם אחורים ותוד סגי. הר"ש. והינו לפרושו התם. אבל לפרוש הרמב"ם ניהא. ודו"ק. ועין תוספות יום טוב: **[יא]** מחשבה. כל שכן הוא כו'. ונקטה משום סיפא, דדוקא מעשה כו' ולא מחשבה מיד מחשבה. הר"ש: **[יב]** מחשבה. בשלמא מיד מעשה לא מפקא, לא אתי דבור ומבטל מעשה, אלא מיד מחשבה מיהא תפוק. שאני מחשבה דטמאה, דכי מעשה דמי, דכתיב יתן וקרין יתן כו', מה יתן דניחא ליה אף יתן דניחא ליה, ואף על גב דנפלו ממילא אלא דניחא ליה, במחשבה הוי הכשר, וקרו ליה כי יתן והינו בידיים. גמרא [קדושין דף נט]. ומדאמרין לא אתי דבור, נראה לי דדוקא דבור ולא סגי במחשבה. ועין פירק ג' דעקצין משנה י"א:

כו

פרק

פרק כו - משנה א

[א] הר"ש. וכלומר דלפיכך מטמאין שלא באמן. ועין תוספות יום טוב:

פרק כו - משנה ג

[ב] ואין לו בית אצבעות, אלא עור פשוט. הרמב"ם: **[ג]** ולשון הרמב"ם, שיש עליהם צורת כלי: **[ד]** טמאין. כשאר כלי עור הפשוטין. הרמב"ם. כלומר שיהם בצורת כלי:

פרק כו - משנה ד

{ה} וְהָרִישׁ גֵּרֶס, טְהוֹר, וּמְפָרֵשׁ דְּמִקְבֵּל טְמֵאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא, וּבִנְפֻסָּק עֲקֵבוֹ כּוֹי מְפָרֵשׁ דְּטְהוֹר לְגַמְרִי. וְכֵן נִרְאָה. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ו} שְׂאִין צָרִיד אֲמֹן לָזָה, שְׁהַדְיוֹט יָכוֹל לְשַׁמְטוֹ מִהֶאֱמוּם. כְּסָף מְשֻׁנָּה:

פרק כו - משנה ה

{ז} וְהִרְמַבִּיִם כָּתַב, כְּשִׁמְעֵמִיס עַל חֲמוּרוֹ. וְגֵרֶס נְמִי עוֹר הַחֲמוּר. וּמְפָרֵשׁ, אֲשֶׁר יִקְשְׁרוּ בְּאִמְצָעֵיתוֹ הַדָּבָר אֲשֶׁר יַעֲתִיקוּ עַל הַחֲמוּר: {ח} פְּשִׁתָּן מִתְרַגְּם כָּתְנָא. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים:

פרק כו - משנה ו

{ט} וּמִקְבֵּל שְׂאֵר הַטְּמְאוֹת וְאִינוּ מִתְטַמָּא בְּמַדְרָס. הִרְמַבִּיִם:

פרק כו - משנה ז

{י} נִרְאָה שְׂצָרִיד לֹאמַר הַמְחַשְׁבָּה: {יא} וְעֵבוֹד נְמִי אֵינָה צָרִיכָה, כְּדַפְרֵשׁ הָרִישׁ מְשֻׁנָּה ג' פָּרֵק י"א דְּזָבָחִים:

פרק כו - משנה ח

[יב] בַּגְזָלוֹ וְנִכְרֵי מִיָּרֵי. עֵינֵי פָּרֶק י" דְּבָבָא קָמָא מִשְׁנָה ב':

כז

פרק

פרק כז - משנה א

[א] תִּימָה, אִיֶּךְ הַבְּגָד יִקָּבֵל בּוֹ שָׁמֹן. וְהִרְמַבֵּי"ס לֹא כָּתַב כֵּן עַל הַבְּגָד עֲצָמוֹ, אֶלֶּא הִבִּיא רְאִיָּה שְׁשַׁעוֹר הַקְּבֹוֹל בְּכֹל שֶׁהוּא מְסוּף פָּרֶק י"ז דְּתַנִּי לְקָבֵל שָׁמֹן, וְאַמְשַׁחֲזֵת נִשְׁנָה שָׁם: **[ב]** וְאִם תֵּאמֶר, כָּל שֶׁהוּא לָמָּה טָמֵא, הֲאֵבֵינִי שְׂיִטְלִיטֵל מִלֵּא וְרִיקוֹן דִּימִיָּא דְשָׁק. וַיֵּשׁ לֹוֹמֵר דְּרֵאֻוִי לְכוּף וּלְקַפֵּל וּלְקַח בּוֹ מְרַגְלִית אוֹ מַחֲטָה. וְאִם תֵּאמֶר אִם כֵּן פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עוֹר אֲמַאי טְהוּרִים, הֲרֵי רֵאֻוִינֵי לְקָבֵל בּוֹ כָּל שֶׁהוּא כְּמוֹ הַכָּא. יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּמִיָּרֵי בְּעוֹר שְׁלוֹק שֶׁהוּא קֶשֶׁה. תּוֹסְפוֹת. וְעֵינֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ג]** כְּדִילִיף לֵיהּ בְּסַפְרָא. וְעֵינֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ד]** וְתִימָה, מֵאִי חֲדוּשׁ הוּא זֶה, כִּינֹן דְּאֶפְלוּ מְקוּם תִּשְׁמִישׁ שְׁלוֹ טְהוּר. וְנִרְאָה דְּמִיָּרֵי בְּאַחוּרִים שְׂיֵשׁ לָהֶם תּוֹדָה, כְּגוֹן בְּמְקוּם חֶקֶק בֵּית מוֹשֶׁבֶם כְּעֵינֵי הֵהוּא דְלַעִיל פָּרֶק ב', דְּהֵאִי כִּינֹן דְּמִפְנֵי אֵין לוֹ תּוֹדָה, אַחוּרֵי טְהוּרִין אִף עַל פִּי שְׂיֵשׁ לָהֶן תּוֹדָה. הֲרִישׁ. וְתִימָה שְׁכַלְל כְּזֶה נִשְׁנָה שָׁם פָּרֶק ב' מִשְׁנָה ג' וּפְרָשׁוּהוּ שָׁם בְּעֵנֵי אַחַר. וְעֵינֵי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק כז - משנה ג

[ה] טְהוּר. מִן הַמְדָּרְס. הִרְמַבֵּי"ס. וְהִרְ"שׁ כְּתַב, דְּאֶפְלוּ בְּמַת טְהוּר אִם נִגַע בְּשָׁק וְלֹא בְּבָגָד. וְאִם נִגַע בְּבָגָד, הַבְּגָד טָמֵא וְהַשָּׁק טְהוּר: **[ו]** אֲבָל מִתּוֹדָה הַכֶּלֶל דְּאֶתָּא לְרַבּוּיִי, מִשְׁמַע דְּלֹאוּ דְּוָקָא פְּסָדֵר הִזָּה. תּוֹסְפוֹת. אֶלֶּא דְאֶשְׁכַּחַן זֶה הַכֶּלֶל דְּלֹא אֶתִּי לְרַבּוּיִי: **[ז]** וְעָרוּב פְּרוּשִׁים הֵן, דְּמִתְחַלְלָה מְפָרֵשׁ מֵאִיזָה מְהֵן שְׂיִקְצַע כְּלוּמֵר מֵאִיזָה אֶחָד שְׂיִקְצַע, וְאַחַר כֵּן מְפָרֵשׁ דְּאִינוּ וְכוּי מְשַׁנֵּי מִינֵים, דְּהֵינּוּ שְׂיִקְצַע וַיְחַבֵּר מְשַׁנֵּי מִינֵים אוֹ מִיּוֹתֵר כְּשִׁיחֵיו בְּיַחַד טַפַּח עַל טַפַּח. וְשַׁנֵּי הַפְּרוּשִׁים כְּתַבָּם רַשִׁי סָפָה דָף י"ז,

וְכַתֵּב, שֶׁפְּרוּשׁ הָרֵאשׁוֹן עָקֵר. וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסֵפוֹת וְהַרְמַב"ם:

פרק כז - משנה ד

[ח] כְּלוּמַר, וְלֹא לְמַשְׁכָּב. לְפִי שֶׁהוּא רָאוּי לְמוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבוֹ אוֹתוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְשֹׁכֵב עָלָיו. הַרְמַב"ם: **[ט]** כְּנֶגֶד בַּיִת מוֹשֵׁב הָאָדָם. רִש"י:

פרק כז - משנה ו

[י] נִמְדָּדִין. אִם שָׁלַט עַל שְׁלֹשׁ לְטֵמְאָה מֵת, אוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה לְמִדְרָס. הַרְמַב"ם: **[יא]** וְכֵן הוּא גֵרְסַת הַרְמַב"ם. וּפְרָשׁ בּוֹ כְּפְרוּשׁ הַשְּׁנִי שֶׁל הַר"ב דְּרִישׁ פֶּרֶק כ"ט. וּמְסִיִּם, וּבּוֹ כִּיסִים קִטְנִים יְשִׁימוּ מְעוֹת בְּתוֹכָן כּוֹי וְכֹל אֶחָד יִקְרָא כִּיס שֶׁל פְּנֵדִיא:

פרק כז - משנה ט

[יב] דָּאִם לֹא כֵן אֵין לוֹ עָלָיו תּוֹרַת כְּלִי:

פרק כז - משנה י

[יג] כִּיּוֹן שֶׁיֵּשׁ בְּאַבְיָהוֹן כְּדֵי לְטֵמְאָה. וְהָכִי נִמְי לֹא פְּלִיג רַבִּי יוֹסִי בְּמִטָּה שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּפֶרֶק י"ח מִשְׁנָה ו', וּבִסְנַדְל שֶׁנִּפְסַק בְּפֶרֶק כ"ו מִשְׁנָה ד'. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[יד]** טֵמְאָה כּוֹי. וְהָא דְכָתְבַת הַר"ב בְּפֶרֶק י"א דְזִבְחִים מִשְׁנָה ה' דְּבָגַד שֶׁקָּרְעוּ בְּרַבּוֹ טְהוֹר לְגִמְרֵי מִדְּאוּרֵיתָא, פְּרָשׁוּ, דְּהָהוּא בְּבָגַד כְּלִי, וְכִשְׁנִקְרַע אֲזִיל שֵׁם כְּלִי מִנִּיהָ טְהוֹר לְגִמְרֵי, אֲבָל הָכָא מִיָּרִי בְּחֻתִּיכַת

בגד דעלמא ואין שם כלי עליו, ולא טהור לגמרי כו'. תוספות. וטעמא דתנא קמא דהכא דטמאת בית הסתרים מטמא. ועין תוספות יום טוב:

פרק כז - משנה יא

{טו} וצורר כו'. ולא תקרע בעת שיצורו בו המלח ויהדקו אותו כמו שיקרה בבגד הבלוי. הרמב"ם: {טז} או כו'. וקשה, אם אינו בריא היאך יצור מלח. ולשון הרמב"ם, אם שתהיה בריאה אף על פי שאינה חזקה באפן שתהא ראויה לצור בה, או שתהא חזקה אף על פי שתהיה קרועה. עד כאן. והשתא מה שכתב הר"ב ברישא וחזק, לא אדלעיל קאי לפרש ובריא, אלא אשלפניו וראוי לצור בו קאי:

פרק כח

פרק כח - משנה א

{א} ומשום סיפא נקט ברישא לתרוניהו. מהר"ם:

פרק כח - משנה ב

{ב} טמא. בשאר טמאות חוץ מן המדרס, שהרי הוא פחות משלשה טפחים: {ג} והרמב"ם כתב שהוא יתד:

פרק כח - משנה ד

[ד] טמאות. בשאר טמאות חוץ מטמאת מדרס, מפני שאומרים לו עמד ונעשה מלאכתנו. הרמב"ם:

פרק כח - משנה ו

[ה] טהור. כלומר ודינו כדן טלאו על הקפה. הרמב"ם:

פרק כח - משנה ז

[ו] ולנגעים נמי, כדתנן במשנה י"א פרק י"א דנגעים: **[ז]** ערוך. וכתב הר"ש, ותימה לפי זה, לרבנן דאמרי מכונת, והמלל הוא בשתי אצבעות, והארוג הוא אצבע אחת, איך יצטרף ורבו מלל. ושם אינו רוצה (שלא יהא) [אלא שיהא] מאותם שלש אצבעות רבו ארוג לכל הפחות: **[ח]** רצונו לומר של החלוק, דאז מתהפכת ולכך אינו חבור. ומלמעלן דמתניתין קאי אטליה, וכלומר שאם היא תפורת בשולי החלוק שאז היא תפורת במעלה שלה כו'. וכל זה דחוק. והר"ש כתב, מלמעלה בפתף, מלמטה בשולים:

פרק כח - משנה ח

[ט] שיראין הינו השיריים דריש פרק ט' דכלאים. והסריקים פירש רש"י עשוי מן המשי הרך המתפצל ומצוי במשי. ובפרק התכלת כתב נערת של משי:

פרק כח - משנה י

[י] ומסִים הרמב"ם, והשרש אצלנו תכשיט כל שהוא טמא, כמו שנתבאר
פרק י"א משנה ח': **[יא]** והרמב"ם בנסחת ארץ ישראל מסים, ואם
נטמאו החוטין בהיותן מחברין בסבכה, נטמאה הסבכה:

כט

פרק

פרק כט - משנה א

[א] וכן הוא בר"ש. ולפי דטמאת שרץ אף בשלש על שלש, להכי נקטו.
והוא הדין למדרס בשלשה על שלשה. והרמב"ם סתם ופרש שהבגד
כאשר נטמא. וגם הר"ב במשנה דלקמן סתם וכתב ואם נגעה טמאה כו':
[ב] וקשה, הא פליון של ראש תנו. והר"ש כתב, פליון כמו אפליון, בפרק
כל כתבי תני ליה גבי שמנה עשר פלים. עד כאן. ומזה יצא לו להר"ב לפי
שמצא שם שפרש רש"י בדף ק"כ פליון סדין להתעטף בו כלו. אך בכאן
אי אפשר לפרש כן. ועוד דהתם במשנה ד' מנה הר"ב שמנה עשר פלים,
ותמצא שם שבמקום פליון ומעפרת שבגמרא, כתב מצנפת וטלית קטן
שמכסין בו ראשו. ובמשנה ב' פרק קמא דשבת כתב הר"ב, מעפרת של
ספרים סודר שנותן המתגלח על ברקיו כו', ונשאר אם כן מצנפת במקום
פליון. וכיוצא בזה פרש הרמב"ם כאן, שכתב פליון של ראש הוא
המטפחת שישומו הנשים על ראשן. עד כאן. ובאותן שמנה עשר פלים
חשיב מצנפת: **[ג]** כפה כו'. לשון הרמב"ם, כך שמו כפה של זקנה, ולא
שיש אחר של ילדה. ומשום הכי כתב בחבורו כפה של ראש:

פרק כט - משנה ב

[ד] תימה לפרש בן, דהא תנן בסיפא יתר מכאן חבור לטמאה ואין חבור להזאה. ואין לומר דסיפא לא קאי אלא מחלוק אהד ולהלן, דאם בן ברישא לא תני ולא מידי אלא מונה והולך, וזה דבר שאין לו שחר. וכן מפרש בהרמב"ם דיתר מכאן דסיפא קאי אפלהו. ועין תוספות יום טוב: **[ה]** חלוק כו'. אפלו הן ארכין ביותר או רחבין ביותר כל שהן. הרמב"ם:

פרק כט - משנה ג

[ו] ונראה לי דתנא מסרד סריד בלישנא דמתניתין דסוף פרקין:

פרק כט - משנה ה

[ז] של בעלי בתים. פרוש, או של בעלי בתים: **[ח]** שירי יד. נראה לי שכן רגילין לקרות שירי יד וכאיןד דמשנה ז' ח' דקרי להו נמי בלשון שירי. והרמב"ם כתב, שירי הפרגול. ומהר"ם כתב יד הפרגול שנטל ונשתיר בו כשעור טפח הוי חבור:

פרק כט - משנה ו

[ט] על תמונת קופיץ. הרמב"ם:

פרק כט - משנה ז

י ומִפְרֵשׁ שָׁם (הַר"ו) [נמוקי יוסף] בְּשֵׁם הַרְאֵב"ד, כְּלוֹמַר בּוֹרוֹת קִטְנִים. וְשִׁצְרִיד לֹמַר בְּרִי"ש. וְכֵן יֵד בְּדִיד דְּהִכָּא: **יא** וּבְפִרוּשׁ הַרְמְב"ם בְּנִסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִצְאָתִי, נְכוּשׁ הוּא אֲשֶׁר מְנַקֵּה עֲקָרֵי הָאֵילָנוֹת, וּפְטִישׁ הוּא עֵגֶל אֲשֶׁר יִשְׁבְּרוּ בוֹ אַבְנִים. וְזֶה נִרְאֶה לְפִי שֶׁנִּמְצָא כַּמָּה פְּעָמִים בְּמִשְׁנֵה וּגְמָרָא לְשׁוֹן נְכוּשׁ וְהוּא עֲנָן נְקִירָה וְחִפְרָה. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק כט - משנה ח

יב בֵּית שְׁמַאי כּוֹי. לְעֲנַן הַזֵּיה אֶתְשִׁיל בְּבֵית הַמְדָרֶשׁ, דְּהוּוּ בֵּית הַלֵּל לְקֵלָא, וּמִשׁוּם הָכִי לֹא תִנִּי לְהוּ בְּעֵדִיּוֹת בְּהַדֵּי קְלֵי בֵּית שְׁמַאי. וְכֹהֲנָה רַבּוֹת: **יג** כָּל שֶׁהוּא. אֶפְלוּ הַבֵּית יֵד הוּא בְּתַכְלִית הָאֲרִיכוֹת, יִטְמָאוּ, כִּי הָאָדָם צָרִיד לְהוֹן לְהִתְרַחֵק בּוֹ מִן הָאֵשׁ כּוֹי. הַרְמְב"ם. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ל

פרק

פרק ל - משנה א

א כְּלוֹמַר, שֶׁהוּא רְאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּשִׁכּוּפִין הַכְּלִי עַל פְּנָיו, אֲבָל מִתְחַלֵּה לֹא נַעֲשֶׂה לְכָד. וְזֶה לְשׁוֹן הַרְמְב"ם, יַעֲשׂוּ בְּשׁוּלֵי הַכְּלִי שֶׁפֶה עֲגָלָה יִהְיֶה גְבָהָה כְּמוֹ אֲצִבַּע לְיֹשֵׁב הַכְּלִי יִשְׁיבָה מִתְקַנֶּת:

פרק ל - משנה ב

ב וּלְפִי זֶה הוּא בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכֶּנּוּ שְׂפִיגַעִיל. וְהִרְמַבִּים פִּרְשׁ הוּא הַמְחַצָּה
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְרֵאוֹת מְאַחֲזֵרֵי הַצֹּרֶה. וְהוּא אֶצְלֵי מֶלֶךְ מְרַכָּבֵת, סֶפֶק רְאִיָּה
כּוֹי, שֶׁלֹּא יֵרָאֶה עַל שְׁעוֹרוֹ הָאֲמֵתִי, עַד כָּאן. וּלְפִי זֶה הוּא שְׁקוֹרֵין בְּלִשׁוֹן
אֲשֶׁכֶּנּוּ
ברי"ל:

פרק ל - משנה ד

ג טַמְאָה. נִרְאֶה לִי הַטַּעַם, מִשּׁוּם כִּיּוֹן דְּקִטְנָה הִיא אֵינוֹ מִשִּׁים בָּהּ כָּל כָּף
שָׁמֶן, וְגַם יָכוֹל לְהוֹלִיכָהּ בְּקַל, וְאֵינוֹ יֵרָא שְׁמָא יִשְׁפָּד הַשָּׁמֶן, אֲבָל גְּדוּלָּה
שְׁמִשִּׁים בָּהּ הִרְבֵּה שָׁמֶן וְהִיא כְּבִדָּה וְיֵרָא פֶּן יִשְׁפָּד הַשָּׁמֶן, כְּשֶׁנֶּטַל פִּיהָ אֵינוֹ
מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ עוֹד. מִהֲרִים: **ד** טַהוֹרָה. וְלָזֶה הוּא טַהוֹר, לְפִי שְׁכָלֵי זְכוּכִית
לֹא יִטְמָא מִהוֹן רַק הַמְקַבְּלִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּזְכָּר. הִרְמַבִּים: